

12
(1330)-son
24-mart
2018

Xabar

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH VAZIRLIGI NASHRI

1992-yil martdan chiqa boshlagan

www.xabar.uz

УШБУ СОНДА:

"SILVERLEAF CAPITAL PARTNERS"

президенти билан
блокчейн
технологияларини
ривожлантириш масаласи
муҳокама қилинди **2-бет**

ОТВЕТСТВЕННОСТЬ

за сбор и обработку
персональных данных
пользователей веб-сайтов
в Узбекистане **6-бет**

АХБОРОТ ХАВФСИЗЛИГИ

У ҳар қачонгидан ҳам
долзарб **7-бет**

ОВҚАТЛАНИШДА ГАП КЎП

Ўзбекистонда ўртача
умр кўриш давомийлиги
— 73,8 ёш **10-бет**

БОЗОР

Amazon энг қиммат
компаниялар рейтингда
иккинчи ўринга кўтарилиб
олди **12-бет**

ВИРТУАЛ КУТУБХОНА

Мутолаа учун тез
ва қулай восита **13-бет**

Интернет фойдаланувчилари
сони бўйича етакчи мамлакатлар

#	Мамлакат	Абонентлар сони (млн.)
1	Хитой	772
2	Ҳиндистон	350
3	АҚШ	277
4	Япония	110
5	Бразилия	110
6	Россия	87
7	Германия	72
8	Индонезия	71
9	Нигерия	70
10	Мексика	59

Internetworldstats.com
2017 йил декабр

Германия аэрокосмический центра
оламшумул лойиҳасида иштирок этаётган
ўзбекистонлик ёш олим билан суҳбат

Суратда: Зафар ИСМОИЛОВ (унга
иккинчи) марказ раҳбарлари билан.

Зафар ИСМОИЛОВ: ГЕРМАНИЯЛИКЛАР ОРАСИДАН АЙНАН МЕНИ ТАНЛАШГАНИДАН ФАХРЛАНАМАН

Германия аэрокосмический
маркази олимлари
149 прожектордан
иборат сунъий қуёш яратиш-
гани ҳақида интернетда хабар-
лар тарқалган эди. Мазкур
сунъий қуёш прожекторлари-
нинг нури бир нуқтага йўнал-

тирилса, ҳарорат Целсий бўйича
3 ярим минг даражага етар экан.
Курилма шу қадар кучли
эканидан, уни радиацион ҳимоя-
ланган бинога жойлаштиришга
тўғри келади. Лампалар ёниқ-
лигида хонага кирган одам ўша
заҳоти қуйиб кетади.

Тадқиқотчиларнинг мақсад-
ларидан бири — водороддан
экологик соф ёқилги ишлаб
чиқариш учун қурилманинг
имкониятларини ўрганишдир.
Германия аэрокосмический
марказининг ушбу оламшумул
лойиҳасида Зафар Ис-

момилов исми ўзбекистон-
лик ёш тадқиқотчи олим ҳам
қатнашаётганини аниқлагач,
ижтимоий тармоқ орқали у
билан боғланиб, "Xabar" га-
зетаси учун махсус суҳбат
уюштирдик.

3-бет

МУТАХАССИС МИНБАРИ

СУҒУРТА КОМПАНИЯЛАРИДА АХБОРОТ ҚАНДАЙ ҲИМОЯЛАНАДИ?

Суғурта компаниялари юри-
дик ва жисмоний шах-
сларнинг мулкий манфаатларини
суғуртали ҳимоялаш соҳасида
хизмат кўрсатади. Фаолияти да-
вомияда улар тижорат сирини ёки
шахсий маълумотлар характери-
га эга катта ҳажмдаги ахборот
эгасига айланади. Унисин ҳам,
буниси ҳам қонунчилик билан
ҳимояланган. Бундай маълумот-
ларнинг кенг доирадаги шахслар
орасида тарқатилиши компания
ва унинг мижозларига молиявий
ва маънавий зарар етказиши мум-
кин. Бунда суғурта ахбороти
мустақил қийматга эга бўлган ак-
тив ҳисобланади. Шунинг учун
суғурта компанияларининг хавф-

сизлик хизматлари мутахассис-
лари маълумотларни ҳимоялаш-
га катта куч сарфлашга мажбур-
дирлар.

4-5-бетлар

РЕКЛАМА

ALSKOM
СУҒУРТА КОМПАНИЯСИ
ИПОТЕКА КОМПАНИЯСИ

**ЮРИДИК ВА ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРНИНГ
ИПОТЕКА СУҒУРТАСИ**

Тошкент шаҳри,
А.Темур кўчаси 109-уй
www.alskom.uz
Хизматлар лицензияланган

Тел.: 147-11-00;
Факс: 147-22-00

2 РЕСПУБЛИКАМИЗДА

АКТ ВАЗИРИ РОССИЯ АЛОҚА ВАЗИРИ ЎРИНБОСАРИ АЛЕКСЕЙ ВОЛИН БИЛАН УЧРАШДИ

21 март куни Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазири Азим Аҳмадхўжаев Россия Федерацияси Алоқа ва оммавий коммуникациялар вазири ўринбосари Алексей Волин билан учрашди.

Учрашувда, шунингдек, РФнинг Ўзбекистондаги фавворалари ва мухтор элчиси Владимир Тюрденев ҳамда РФ Пре-

зиденти бошқармасининг жамоатчилик билан алоқалар бўйича маслаҳатчиси Дмитрий Фатихов иштирок этди.

Учрашув давомида икки мамлакатнинг ахборот технологиялари соҳасидаги ҳамкорлик истиқболлари муҳокама қилинди. Хусусан, томонлар рақамли иқтисодиёт, АКТ мутахассисларини тайёрлаш, технопаркларни ривожлантириш, жамоатчилик билан алоқалар

бўйича мутахассислар малакасини ошириш, почта алоқасини ривожлантириш, рақамли телевидениени ривожлантириш ва бошқа муҳим йўналишларни кўриб чиқишди.

Музокаралар якунида мамлакатлар ўзаро ҳамкорликка қизиқиш билдиришди. Барча кўтарилган масалалар ва қисқа муддатда икки томоннинг илчи гуруҳларини шакллантириш бўйича келишувга эришилди.

➤ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев жойларда амалга оширилаётган бунёдкорлик ишлари, олиб борилаётган ислохотлар жараёни, йирик лойиҳалар билан танишни ва халқ билан мулоқот қилиш мақсадида 17-18 март кунлари Самарқанд вилоятида бўлди.

➤ 2018 йил 17 март куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Кенгашининг мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисни Олий Мажлис Сенати Раиси Н.Йулдошев олиб борди. Кенгаш Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг ўн тўртинчи ялпи мажлисини жорий йилнинг 29 март куни Тошкент шаҳрида қақчириш тўғрисида қарор қабул қилди.

➤ Жорий йилнинг 19 март куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Россия Федерацияси Президенти Владимир Путин билан телефон орқали мулоқот қилди. Давлатимиз раҳбари Владимир Путинни 18 март куни бўлиб ўтган Россия Федерацияси Президенти сайловидан эришган ғалабаси билан табриклади.

➤ 21 март куни Наврўзга бағишланган асосий байрам тадбирлари Тошкент шаҳридаги "Ўзэкспомарказ" мажмуида бўлиб ўтди. Кенг сайил сифатида ўтган байрам дастурида Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридан келган вакиллар ўз худуди тарихи, маданияти, урф-одат ва анъаналарини акс эттирган чиқишлар, тансиқ таомлар ва хунармандлик маҳсулотларини намойиш қилишди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев байрам сайлида қатнашди ва Наврўзи олам — Шарқона янги йил билан бутун Ўзбекистон халқини самимий муборакбод этди.

➤ Президентимиз Шавкат Мирзиёев 21 март куни Самарқанд шаҳрида ўтказилаётган Наврўз сайилларида ҳам иштирок этди. Давлатимиз раҳбари дастлаб шаҳардаги марказий истироҳат боғида яқинда ўрнатилган Алишер Навоий ва Жомий ҳайкаллари пойига гул қўйди. Вилоят фаоллари, жамоатчилик вакиллари, нурунийлар ва ёшлар билан суҳбатлашиб, уларни байрам билан табриклади. Наврўзнинг халқимиз ҳаётидаги ўрни ва аҳамиятига тўхтади.

➤ Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев Ўзбекистон халқини Наврўз билан табриклаш мақсадида Самарқанд шаҳрига ташриф буюрди. Олий мартабали меҳмонни Президент Шавкат Мирзиёев кутиб олди. Самарқанд шаҳридаги Форумлар мажмуида икки давлат раҳбарларининг учрашуви бўлди. Нурсултон Назарбоев ва Шавкат Мирзиёев Ҳазрати Хизр мажмуасига ташриф буюриб, мустақиллигимиз асосчиси Ислам Каримов қабрини зиёрат қилди. Биринчи Президентимиз қабрига гул қўйиб, унинг хотирасига ҳурмат бажо келтирдилар. Қозоғистон Президенти давлатимиз раҳбарини ҳамроҳлигида Самарқанднинг диққатга сазовор жойларини томоша қилди.

➤ 2018 йилнинг 26-27 март кунлари Тошкент шаҳрида Афғонистон бўйича "Тинчлик жараёни, хавфсизлик соҳасида ҳамкорлик ва минтақавий шериклик" мавзусидаги юқори даражали халқаро конференция бўлиб ўтди.

➤ МУЛОҚОТ

“SILVERLEAF CAPITAL PARTNERS” президенти билан блокчейн технологияларини ривожлантириш масаласи муҳокама қилинди

Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазири Азим Аҳмадхўжаев 20 март куни Ўзбекистон иқтисодиётининг турли соҳаларида инвестиция имкониятлари билан танишни учун келган "Silverleaf Capital Partners" (АҚШ) компанияси президенти Ден Петтерсон бошчилигидаги делегацияни қабул қилди.

Музокараларнинг асосий мавзуси блокчейн технологияларини ривожлантириш масаласи бўлди. Томонлар ахборот технологиялари соҳасидаги янги ва истиқболли соҳа бўлган мазкур технологияларни ривожланти-

ришнинг сўнгги тенденциялари тўғрисида фикр алмашдилар.

Таъкидлаш жоизки, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги ушбу технологияни фаол ривожлантириб келади. 2018 йилнинг 1 июнидан бошлаб "Mirzo Ulugbek Innovation Center" хузурида Тақсимланган реестр (блокчейн) технологиялари бўйича ваколатли марказ ишга тушади. Марказ "блокчейн" имкониятларидан фойдаланиш учун шaroитларни юзага келтиради, ушбу технологияни ўзлаштиришда кадрлар салоҳиятини ошириш ва маҳаллий

ишлаб чиқувчиларни қўллаб-қувватлашни ташкил этади.

Шунингдек, меҳмонлар Ахборот технологияларини ривожлантириш ва жорий этишни қўллаб-қувватлаш бўйича янгидан ташкил этилган Инновация маркази фаолияти билан таништирилди.

Инвестицияларни бошқаришга ихтисослашган "Silverleaf Capital Partners" компанияси 2004 йилда Теннесси штатининг Мемфис шаҳрида ташкил этилган. Ден Петтерсон 10 йилдан ортиқ вақт давомида "Merrill Lynch" хусусий мижозлар гуруҳи билан ишлаганидан сўнг "Silverleaf"га асос солган.

➤ ЭШИТМАДИМ, ДЕМАНГЛАР!

МЕҲНАТ ЯРМАРКАСИГА МАРҲАМАТ!

Маълумки, ҳар йили Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги томонидан Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги Тошкент ахборот технологиялари университети ва унинг худудий филиаллари бакалавриатура факультетлари билан магистратура мутахассисликлари битирувчиларини иш билан таъ-

минлаш мақсадида бўш иш ўринлари ярмаркалари ўтказиб келинади. Анъанавий тус олган мазкур ярмарканинг бу йилгиси 30 мартда ТАТУ ва барча филиалларида бўлиб ўтади.

Ярмаркада вазирлик тизимидаги акциядорлик компаниялари, жамиятлари, корхона, ташкилот ва муассасалар ўз вакант иш жойлари билан қатнашадилар. Шунингдек, тадбирда кор-

хоналарда ходимларга яратилган шaroитлар, бўш иш ўринлари, ишга жойлаштириш механизми ва номзодларга қўйилган талаблар тўғрисида битирувчиларга тақдимотлар ўтказилади.

Эслатиб ўтамиз, жорий йил ТАТУ ва унинг филиалларини жами 2592 нафар (2484 — бакалавр, 108 — магистр) йилгиз тамомлайди.

Зафар ИСМОИЛОВ: ГЕРМАНИЯЛИКЛАР ОРАСИДАН АЙНАН МЕНИ ТАНЛАШГАНИДАН ФАХРЛАНАМАН

Германия аэрокосмик марказининг оламшумул лойиҳасида иштирок этаётган ўзбекистонлик ёш олим билан суҳбат

◀ 1-бет.

Тамал тоши

— Бошланғич таълимни Чироқчи шаҳридаги немис тилига ихтисослашган ўрта мактабда олганман, — дея суҳбатни бошлади Зафар. — Мактабда, шунингдек, математика фани чуқурлаштирилган ҳолда ўтиларди ва ўқитувчимиз ҳам кучли математик эди. Бугунги эришган натижаларимга айнан ўша мактабда тамал тоши қўйилган десам, адашмайман.

Мактаб даврида турли тўғараклар бўлар эди. Мен шахмат ва миллий кураш тўғарига катта қизиқиш билан қатнашар эдим. Бу икки спорт тури бўйича туман миқёсида юқори кўрсаткичларга эришганман.

Саккизинчи синфдан кейин мусофирчилик ҳаётим бошланган. Дастлаб, Самарқанд шаҳридаги Республика олимпия спорт мактабига дзюдо спорт тури бўйича ўқишга қабул қилиндим. Таҳсил давомида республика миқёсидаги турли мусобақаларда юқори ўринларни қўлга киритдим. Спорт мактабини аъло баҳолар билан тугатиб, Тошкент ирригация ва мелиорация институти (ҳозирги Тошкент ирригация ва кишлоқ ҳўжалиғини механизациялаш муҳандислари институти)нинг электротехника факултетига ўқишга кирдим.

Спортдан

техника соҳасига

Нега спорт йўналишидан бирданига техника соҳасига ўтиб кетган экан, деб ҳайрон қолган бўлсангиз керак. Болалигимдан электр ва электроника жиҳозларини таъмирлашга қизиқишим жуда баланд бўлган. Шу қизиқиш мени электротехника йўналишига етаклади. Институтни тугатган, ўқишни давом эттириш учун Германияга йўл олдим. Германиянинг Bonn-Rhein-Sieg

университетида Mechanical Engineering (машиналар қуриш муҳандиси) мутахассислиги бўйича ўқидим.

Мактабдан бошлаб немис тилини чуқур ўзлаштирганим ва бу мамлакат ҳақида кўп маълумот олганим мени Германияда таълим олишга бўлган интилишимни оширган. Шунингдек, Германияда замонавий технологиялар, илм-фан илгор ривожланган, бу жиҳат ҳам менга туртки берган.

Спортчи, электротехник ва дастурчи

Мутахассислигим ҳозирда дастурчи ҳамда Bonn-Rhein-Sieg университетига Тизимли муҳандислик информатикаси йўналишида магистратурани тамомламоқдаман. Шунингдек, Германия аэрокосмик марказида тадқиқотларда иштирок этапман.

Хориждаги биринчи иш фаолияти

Дастлабки иш фаолиятимни Германиянинг Дитфурт шаҳрида General Electric компаниясида бошлаганман. Бу ерда биогаз қурилмаси лойиҳасида бошидан охиригача иштирок этиб, қурилмани ишга туширишда қатнашганман. Бу қурилма лойиҳаси жуда қизиқарли бўлган. Бир гуруҳ ёш изланувчилар олдий қорамол гўнғидан газ ишлаб чиқарувчи ускуна яратганмиз. Ушбу ускуна орқали ишлаб чиқарилган газ ички ёнув моторларини ишлата олади ва ҳар бир моторга генераторлар ўрнатилган бўлиб, 800 кВт/соат электр токи ишлаб чиқариш қувватига эга бўлади.

Машҳур DHL компаниясидаги тажриба

Кейинчалик, DHL компаниясига ишга кириб, пакет ва хатларни тақсимлаш ускуналарини дастурлашда фаол қатнашганман.

Одатда ҳар бир пакет ёки хатда юбориладиган манзиллари ёзилган бўлади. Айрим мижозлар компютердан чиқарилган босма шаклдаги манзилни ёпиштирса, айримлар эса қўлда ручка билан ёзади. Шу ҳар хил ёзувларни ва шунингдек, уларни турлича (тескари, ёнбош) ҳолатларда ҳам сканер қурилмаси ўқиши лозим. Қурилма ўқий олсагина, уску-

нада пакет ва хатлар тақсимланади. Биз яратган дастур шу вазифани бажарган. Таъкидлаш лозимки, DHL компаниясининг асосий тақсимловчи ускунаси айнан шу сканер ҳисобига ишлайди.

Дунёдаги ягона марказга қандай ишга қабул қилингани ҳақида

Германия авиация ва космонавтика маркази дунёда ягона ҳисобланади. Ушбу марказ танлов эълон қилганини эшитгач, сунъий қуёш қурилмаси лойиҳаси бўйича танловда ғолиб чиқдим ва ишга қабул қилиндим. Табиийки, бу лойиҳада иштирок этишни истаган талабгорлар жуда кўп эди. Лойиҳа раҳбарлари асосан германиялик булган рақибларим орасидан айнан мени танлаганидан фахрланаман. Лойиҳада механика, электроника ҳамда информатика дастурлаш вазифаларини бажараман.

Мазкур лойиҳа 149 дона прожектордан иборат бўлиб, ҳар бирининг диаметри 1 метрни ташкил этади. Қурилманинг баландлиги эса 15 метрга тенг, прожекторлар ўз ҳолатини ўзгартириш имконига эга ва уларни битта нуқтага йўналтириш мумкин. Ушбу 149 прожектор биргаликда бир нуқтага йўналтирилганда, табиий қуёш нуридан камида 10 минг маротаба кучли булган ёруғлик интенсивлиги юзага келади.

Мазкур қурилмадан асосий мақсад кейинги йилларда қуёшдан олинмайдиган энергия ишлаб чиқариш жараёнини ривожлантиришдан иборатдир. Шунингдек, қуёш иссиқлик электростанциялари соҳасидаги тадқиқотчилар ва саноат корхоналари ёки аэрокосмик саноати корхоналари (фазо кемаларининг қобигини яратиш учун) ҳам ушбу қурилмадан унумли фойдаланишлари мумкин бўлади.

Ўзбекистон аэрокосмик саноатини яратиш истиқболлари

"Фаол тадбиркорлик, инновацион гоғалар ва технологияларни қўллаб-қувватлаш йили Давлат дастури" лойиҳасига Ўзбекистон аэрокосмик саноатини яратиш режага киририлгани ҳақида эшитдим.

СУҲБАТДОШ ҲАҚИДА:

Зафар Исмоилов Қашқадарё вилоятининг Чироқчи туманида туғилган. Оилада учинчи фарзанд, уйланмаган. Отаси почта тармоғида бош ҳисобчи, онаси эса Чироқчи туман кутубхонасида кутубхоначи бўлиб ишлаган. Ҳозир улар нафақадан. Болалигидан уйидаги ишдан чиққан электр жиҳозларини таъмирлаш хоббисига айланган ва бу унинг технологияларга қизиқишини оширган.

Спорт — бу ҳаёт!

Ўн ёшимдан миллий кураш билан шуғулланганим, кейинчалик спорт мактабига таҳсил олганим бонис, Германиядаги ўқишим давомида ҳам спортнинг дзюдо тури бўйича турли мусобақаларда иштирок этдим. Айниқса, 2016 йили Финляндияда бўлиб ўтган бутунжапон университетлари дзюдо бўйича олтин медални қўлга киритиб, Ўзбекистон номини дунёга танитдим. Албатта, ҳозир ҳам спорт билан мунтазам шуғулланиб тураман.

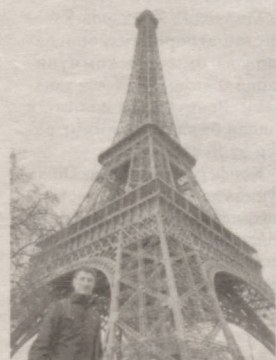

Спорт — мен учун ҳаёт белгиси. У билан ўзимни ҳам жисмонан, ҳам ақлан тетик ҳис қиламан.

Ёш дастурчиларга тавсия

Яхши дастурчи бўлиш учун, авваламбор, бирор, масалан, C++ дастурлаш тилини яхши ўзлаштириш лозим деб ҳисоблайман. Чунки у ҳозирда кенг ишлатиладиган дастурлаш тили ҳисобланади. Ушбу касбни эгаллаётган ёш дастурчилар, талабаларга кўпроқ мустақил ўқиб-ўрганишларини, машқ қилишлари, турли масалалар устида изланишлар олиб боришлари ва, албатта, сабрли бўлишларини тавсия қилган бўлардим.

Лутфило ТУРСУНОВ
суҳбатлашди

СУГУРТА КОМПАНИЯЛАРИДА

◀1-бет.

“Ўрнатилган антивирус ҳар доим ҳам режалаштирилган ҳужумдан ишончли ҳимоя бўлмайди. Суғурта компаниясининг компьютер тармоқларига бўлган ташқи хавфлардан ташқари ичкилари ҳам мавжуд. Ходимларнинг баъзилари тижорат ахборотини тарқатиш ёки рақобатчиларга тақдим қилиш мақсадида уни атайлаб ўғирлаши мумкин.

Шахсий маълумотлар сири

Маълумотларнинг мавқеи ҳуқуқий ҳимоялаш объекти сифатида бир нечта қонун ҳужжатлари билан бошқарилади. Улар орасида Ўзбекистон Республикасининг “Ахборотлаштириш тўғрисида”ги, “Давлат сири тўғрисида”ги, “Тижорат сири тўғрисида”ги қонунлари, Фуқаролик кодекси ва бошқалар мавжуд.

Суғурта компанияларининг фаолиятида қуйидаги маълумот объектлари пайдо бўлади:

- суғурта компаниясининг ўз тижорат сири, унинг шартномаларидаги маълумотлар, молиявий муносабатлар, бухгалтерия маълумотлари;

- мижозларнинг ва корхона шерикларининг тижорат сирлари, уларнинг активлари, мулк, тўловлари, амалга оширилган тўлов ҳодисалари ҳақидаги маълумотлар;

- компания ва унинг мижозлари ходимларининг шахсий маълумотлари, бу маълумотлар ўз ичига баъзида автоуловлар, ҳайдовчилик гувоҳномалари, кредит картчалари рақамларини қамраб олади;

- компаниянинг ихтиёрий тиббий суғурта хизматларидан фойдаланадиган мижозларнинг тиббий сири.

Маълумотларнинг умумий миқдоси ҳам қоғоз, ҳам электрон ташувчиларда сақланади. Ушбу маълумотлар ноқонуний ҳаракатлар объектига айланиши мумкин, шу сабабли, уларнинг сақланиши жиддий хавфсизлик чораларини қабул қилишни талаб этади. Қонунийлик томонидан ҳимояланган маълумотларга ноқонуний равишда эгаллик қилиш Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 143, 191 ва 278-мод-

далари билан белгиланган жиноий ҳаракат ҳисобланади.

Таҳдид ва фириблар

Хавфсизликка таҳдидлар ҳам ички, ҳам ташқи хуружларни қамраб олади. Суғурта компанияларига тегишли маълумотлар базалари кўпинча хакерларнинг ҳужум объектига айланади. Жиноий ҳаракатларнинг мақсади аксарият ҳолларда телефон рақамлари, автоуловлар рақамлари, тиббий маълумотлардан иборат бўлган мижозлар маълумотлари базалари ҳисобланади. Бир қатор ҳолатларда, фирибгарлар суғуртачилардан ўғирланган маълумотлардан фойдаланган ҳолда клон-сайтлар яратиб, улар орқали сохта полислар сотиштириши йўлга қўйишади.

Ўтган йили АҚШда жиноятчилар томонидан энг йирик суғурта компанияларидан бирининг ҳимоя тизими бузилган, бунинг натижасида юз минглаб мижозларнинг маълумотлари ошқор бўлганди.

Бундан ташқари, компания-

ларнинг компьютер тизимларига турли вируслар кириб, қуйидаги зарарларни етказиши мумкин:

- муҳим файлларга киришни тўсиб қўйиш;
- файлларни йўқ қилиш;
- маълумотларни учинчи шахсларга етказиш.

Ўрнатилган антивирус ҳар доим ҳам режалаштирилган ҳужумдан ишончли ҳимоя бўлмайди. Суғурта компаниясининг компьютер тармоқларига бўлган ташқи хавфлардан ташқари ичкилари ҳам мавжуд. Ходимларнинг баъзилари тижорат ахборотини тарқатиш ёки рақобатчиларга тақдим қилиш мақсадида уни атайлаб ўғирлаши мумкин.

Маълумотларни ҳимоялаш чоралари ва воситалари

Ўзбекистонда маълумотларни ҳимоялаш стандартлари давлат стандартларида акс эттирилган. Бироқ, суғурта компаниясининг ахборот хавфсизлиги

бундан бир чоралар мажмуаси билан таъминланиши зарур: маъмурий; ташкилий; техник. Уларнинг барчаси биргаликда қўлланиши лозим. Ҳимоя тизими компания ходимларини бошқариш ва назорат қилишга таяниши зарур. Техник ҳаракатга эга чораларнинг аҳамияти ҳам кам эмас, бироқ улар ташкилий чоралардан айри ҳолатда мавжуд бўлмайди.

Маъмурий хавфсизлик усуллари

Бундай ҳимоя усуллари ўз ичига ахборот хавфсизлигини таъминлаш учун зарур бўлган ҳаракатлар тизими ҳақида ходимларни хабардор қилишни таъминловчи ички меъёрий ҳужжатларни ишлаб чиқишни қамраб олади. Бундай ҳужжатлар очиқ сақланади. Суғурта компаниясида улар билан ходимлар таништирилиши ташкил қилиниши зарур. Суғурта ком-

АНЖУМАН

СОҲА КАСАБА УЮШМАСИНИНГ ЁШЛАР БИРЛАШМАСИ ТАШКИЛ ЭТИЛДИ

Самарқанд шаҳрида Ўзбекистон ахборот технологиялари ва оммавий коммуникация ходимлари касаба уюшмаси Республика кенгаши Ёшлар бирлашмаси таъсис конференцияси бўлиб ўтди.

Конференция соҳа корхона ва ташкилотларида фаолият юритаётган ёш мутахассисларнинг Ёшлар бирлашмасини ташкил этиш, бошланғич касаба уюшмаси ташкилотлари фаолиятида ёшларнинг фаолигини янада ошириш, Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда республикамизнинг барча вилоятлари, Тошкент шаҳридаги корхона-ташкilotлардан иштирок этаётган делегатлар ўртасида ҳамкор-

лик қилиш, келгусида амалга ошириладиган режаларни аниқ белгилаб олиш мақсадида ташкил этилди.

Бугунги кунда Ўзбекистон ахборот технологиялари ва оммавий коммуникация ходимлари касаба уюшмасига 63500 нафар аъзо бўлиб, шундан 30 ёшгача бўлганлар сони 48 фоизни, аёллар эса 31 фоизни ташкил этади.

Ўтган йил давомида ижтимоий муҳофазага муҳтожлар, аёллар ва ёшларни жамоа шартномалари орқали ижтимоий қўллаб-қуватлаш борасида бир қанча ижобий натижаларга эришилди. Хусусан, ходимларнинг 242 нафар фарзандига чет тилини ўрганиш учун

96 млн. сўм, 165 нафар ёш оила-ларга уй-жой қуриш ва мамлакатимизда ишлаб чиқарилган истеъмол товарларини харид қилиш учун 320 млн. сўмлик фойсиз ссудалар, 3325 нафар кам таъминланган оила вакилларига 396 млн. сўм моддий ёрдам, олий ўқув юрларида таҳсил олаётган иқтидорли 94 нафар кам таъминланган ва чин етим талабаларга ўқув шартнома пулларини қисман тўлаш мақсадида жами 298 млн. сўм маблағ йўналтирилди.

Анжумани Ўзбекистон ахборот технологиялари ва оммавий коммуникация ходимлари касаба уюшмаси Республикаси кенгаши раиси Асрор Ишанходжаев кириш сўзи би-

лан очди. Конференция ишида Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси ёшлар бирлашмаси раиси Раҳматилла Қорабоев иштирок этди.

Мирвоҳид Хайдаров Ўзбекистон ахборот технологиялари ва оммавий коммуникация ходимлари касаба уюшмаси Республикаси кенгаши Ёшлар бирлашмасининг раиси этиб сайланди.

Конференциянинг иккинчи кунда делегатлар Самарқанд шаҳридаги тарихий-маданий обидалар, мустақиллик йилларида барпо этилган иншоотлар, диққатга сазовор жойлар билан танишишди.

ҲАБДУҒАФУРОВ

АХБОРОТ ҚАНДАЙ ҲИМОЯЛАНАДИ?

паниясининг хавфсизлик хизмати махфий маълумотларни ҳимоя қилиш сиёсатини ишлаб чиқади ва раҳбариятга тасдиқлаш учун тақдим қилади. Ушбу локал меъёрий ҳужжат қуйдагиларни ўз таркибига олиши керак:

- компанияда махфий маълумотларни ҳимоялашнинг асосий принциплари;
 - ҳар бир ходимнинг унга бириктирилган маълумотлар қисмини ҳимоя қилиш юзасидан мажбуриятлари;
 - раҳбариятнинг маълумотлар ҳимоясини таъминлаш бўйича вазифалари;
 - компьютер техникаси ва коммуникациялар воситаларини ишлатиш регламентлари;
 - ҳужжат талабларини бузганлик учун жавобгарлик чоралари.
- Бундан ташқари, ҳар бир меҳнат шартномасига тижорат характерида эга маълумотлар рўйхати илова қилиниши, шартномаларнинг ўзида эса ушбу маълумотларнинг тарқалиши учун жавобгарлик чоралари акс эттирилиши зарур.

Ташкилий хавфсизлик чоралари

Кўпроқ даражада улар ахборот чиқиб кетишининг ички хавфларини

бартараф қилишга ва ходимларни тасдиқланган регламентларга риоя этишга мотивация қилишга йўналтирилган. Ушбу чоралар хавфсизлик хизмати томонидан персонални бошқариш хизмати ходимлари билан ҳамкорликда амалга оширилади. Ахборот хавфсизлигини таъминлашнинг ташкилий чоралари сифатида қуйдагиларни келтириб ўтиш мумкин:

- ходимларнинг таркибидан тижорат сири мавжуд маълумотларга кириш ҳуқуқларининг турли даражаларини белгилаш;
- суғурта компаниясида махфий маълумотга кириш ҳуқуқига эга шахслар сонини чеклаш;
- моддий ташувчилардан фойдаланиш тартибини ташкил қилиш, ҳужжатларни нусхалаш ва сканерлаш устидан назорат ўрнатиш, ташқи электрон почтага ходимларнинг кириш ҳуқуқларини чеклаш;
- регламентларнинг риоя қилиниши даврий текширишларини ўтказиш;
- маълумотларни ҳимоя қилиш бўйича тренинглар ўтказиш учун мутахассисларни жалб қилиш;
- тижорат сири тартибини яратиш бўйича тегишли талбирлар ўтказиш;

■ мижозлар билан тузиладиган шартномаларга, уларга топширилган маълумотга нисбатан тижорат сири тартибига риоя қилишлари юзасидан мажбуриятларига тегишли бандларнинг киритилиши;

■ маълумотни тарқатишда айбдор бўлган шахсларнинг жавобгарликка тортилиши.

Баъзида ахборот хавфсизлиги билан ишлаш тизими компанияда вазифасига фақат шу фаолият киралдиган махсус тузилма ташкил қилинишини талаб қилади. Шунингдек, ахборот тизимларининг аксарияти лойиҳалаштириладиганда, ташқи хуружлардан ҳимоя қилиш даражаси ҳозирги вақтда зарур бўлганидан анча паст эканлигини ҳисобга олиш лозим. Ташкилий чоралар орасида аудит ҳам бўлиши мумкин, у замонавий стандартларга мувофиқликни таъминлайди.

Ахборотларнинг чиқиб кетишидан етказиладиган зарарларни камайтиришни таъминлайдиган қўшимча чоралар ҳам мавжуд. Бир неча йилдан бери суғуртачиларнинг ўзлари ахборот хавфсизлиги хавфларидан суғурталаш каби маҳсулотни сотиб келмоқдалар. У жуда омалашган бўлиб, унинг қўлланиши, тижорат сирининг тарқалиши ҳолатида етказилган зарарни камайтиришга ёрдам беради.

Техник чоралар

Ушбу чоралар гуруҳи таъсирчан техник ҳимоя воситаларини ишлатишга мўлжалланган. Унинг амалга оширилиши учун аппарат, дастурий ва криптографик воситаларидан фойдаланилади. Биринчиси захиравий нусхалаш тизимларини ўрнатиш ва ноқонуний киришдан ҳимоя қилишга йўналтирилган бўлса, иккинчиси антивируслар ва бошқа ҳимоя дастурларининг ишлаши учун жавоб беради, учинчиси алоқа каналлари орқали узатиладиган ва сақланаётган барча маълумотларнинг шифрланишини таъминлайди.

Кўпинча маълумотларни ҳимоялаш учун тармоқларо экранлар ва ноқонуний киришларни аниқлаш тизим-

ларидан фойдаланилади. Техник воситалар доимий янгиланиш ва модернизацияни талаб қилади, чунки дастурий маҳсулотларнинг эскириш тезлиги ўта юқори.

Бугунги кунда маълумотларни ҳимоялаш бўйича комплекс чораларни таъминловчи дастурлар тақдим қилинмоқда, булар DLP-тизимлар ва SIEM-тизимлардир. Биринчиси мессенжерлардан фойдаланган ҳолда электрон почта каналлари орқали ёки принтерга узатилаётган маълумотлар ўғирланишининг олдини олади. Агар дастур маълумот узатилиши вақтида маълумотнинг ўзгаришини аниқласа, бу унинг ўғирланишини аниқлади ва ушбу маълумотни ташқи каналларга узатишни тўхтатади. SIEM-тизимлари ўзи билан хавфсизликни бошқаришнинг комплекс воситаларини акс этади, улар тизимнинг барча ожиз жойларини аниқлаб беради ва барча эҳтимолли хавфлар ҳақида маълумотни тақдим қилади. Бу тизим ва ундан фойдаланувчиларнинг одатдаги ҳаракатланишларидан фарқ қиладиган паттернларни аниқлаш орқали амалга оширилади.

Кун сайин фирибгарлар ҳимоя тўсиқларини енгиб ўтишнинг янгидан-янги усулларини ишлаб чиқмоқдалар, шу билан бирга, қимматли маълумотларни йўқотиш хавфи даражаси ўсиб бормоқда, шунингдек, молиявий йўқотишларнинг эҳтимолли хавфлари ҳам. Хавфларни ҳимоя тизимларини аудитдан ўтказиб, уларнинг модернизацияси бўйича тавсияларни олган ҳолда камайтириш мумкин.

Суғурта компанияси хавфсизлик хизматининг ишида замонавий техник воситаларнинг комплекс қўлланиши маълумотларнинг чиқиб кетишдан ва уларга ноқонуний киришдан юқори ҳимояни таъминлаши мумкин. Барча амалга ошириладиган чоралар республикамиз қонунчилиги талабларига тўлиқ мос келишини ҳисобга олиш лозим.

Шоҳруҳ РАҲМАТ,
Ахборот хавфсизлиги ва жамоат тартибини таъминлашга қўмаклашиш маркази департаменти бошлиғи

ЯРМАРКА

СИЗ МУТАХАССИСЛИККА ТАЙЁРМИСИЗ?

Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги Тошкент ахборот технологиялари университети Самарқанд филиалида Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги тизимидаги соҳа корхоналари мутахассислари ҳамкорлигида "Сиз мутахассисликка тайёрми-сиз?" номли касбга йўналтирилган талбир бўлиб ўтди.

Анжумани ТАТУ Самарқанд филиали директори ўринбосари Қ.Бекмуродов очиб берди. Вазирликнинг Самарқанд вилояти ҳудудий бошқармаси бошлиғи Н.Эшпазаров, "ЎЗИ-Самарқанд" филиали директори Р.Рашидов, Самарқанд РГУМ директори Ф.Розиковлар "Бизга билимли мутахассислар керак" мавзуда маъруза қилишди.

Шундан сўнг филиал "Телекоммуникация инжиниринги"

кафедраси доценти А.Салоҳидинов раҳбарлигида 4-босқич талабалари томонидан "Рақамли техника ва микропроцессор қурилмаларида рақамли сигналлар чиқиши", 405-гуруҳ талабаси Азиз Орифов "Компютер процессорни сочиб, қайтадан

тез фурсатда йиғиш", "Телекоммуникация транспорт тармоғи" филиали 4-бўғланмаси мутахассиси, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган алоқа ходими Фулом Боймуродов раҳбарлигида 4-босқич талабалари А.Жўрақулов, Б.Жуманов,

Т.Носиров ҳамда М.Аллабергановлар "Оптик кабеллар билан ишлаш ва параметрларини қурилмалар ёрдамида кўрсатиб бериш" ҳамда "Пакетлар коммутацияси билан канал коммутацияларини солиштириш" мавзуларида тақдимотлар ҳамда амалий тажрибаларини намойиш қилдилар.

Талбирни уюштиришда ТАТУ Самарқанд филиали "Телекоммуникация инжиниринги" кафедраси катта ўқитувчиси З.Рўзиева ҳамда ассистент А.Хидировлар фаоллик кўрсатишди. Касбга йўналтирилган талбирнинг фаол иштирокчиларига фахрий ёрлиқлар ва ҳомийлар томонидан совғалар тақдим этилди.

Абдуғафур ҲОТАМОВ,
"Хабар"нинг Самарқанд вилоятидаги мухбири

6 ИНФОРМАЦИОННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ

ОТВЕТСТВЕННОСТЬ

за сбор и обработку персональных данных пользователей веб-сайтов в Узбекистане

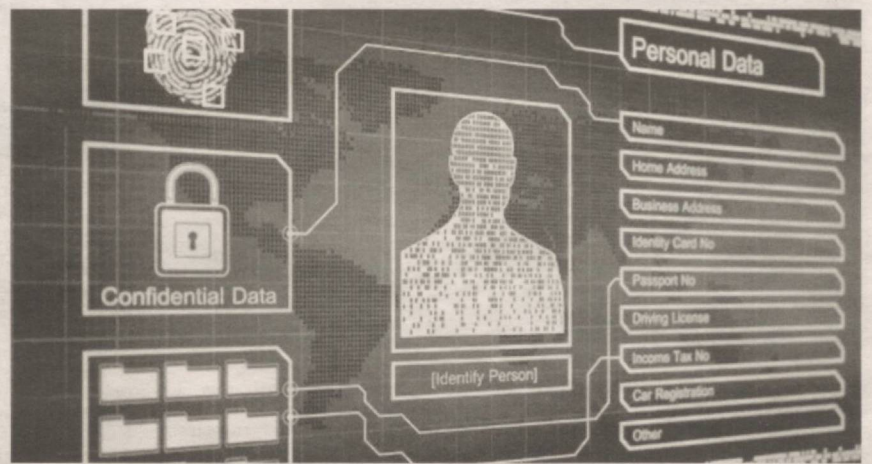
Является ли обычный гражданин оператором персональных данных, если он хранит в контактах телефона имена и номера телефонов знакомых и близких?

В правовом поле Республики Узбекистан отсутствует понятие «персональные данные», с помощью которых можно идентифицировать того или иного человека. Вследствие этого, остается открытым вопрос ответственности за утечку персональных данных, например, пользователей веб-сайтов в результате несанкционированного доступа, рассуждает Саидакбар Саидков, в блоге экспертов Службы реагирования на инциденты информационной безопасности UZCERT.

Тенденции последних годов четко показывают стремление граждан Узбекистана пользоваться интернет-ресурсами, которые требуют у них персональные данные для идентификации. Своеобразный бум интернет-магазинов потенциально может привести всеобщему обнаружению персональных данных пользователей ресурсов, не отвечающих требованиям информационной безопасности. В связи с этим, необходимость регуляции отношений в этом ключе в правовом поле очевидна. Необходимо четко прописать понятие «оператор персональных данных», зону ответственности оператора персональных данных, внести в административный кодекс изменения или дополнения, устанавливающие вид и степень ответственности за несоблюдение требований о защите и конфиденциальности персональных данных а также обработку персональных данных без согласия их владельца.

Является ли обычный гражданин оператором персональных данных, если он хранит в контактах телефона имена и номера телефонов знакомых и близких?

Под ответственность не должны подпадать персональ-

ные данные, которые обрабатывают для личных и семейных нужд. Это могут быть контакты нужных людей в телефонном справочнике, визитки коллег и партнеров, профили друзей на фейсбуке. Это исключение действует, только если их данные не публикуются в общем доступе, и не передаются третьим лицам без их согласия. Как пример, распространение приложения «GetContact», собирающая список контактов, номера телефонов, и раскрывающая уже имеющуюся на базе извлеченных ранее контактов по номеру телефона, должно являться грубым нарушением этого закона, и должна быть установлена ответственность раскрытия номеров телефона и название контакта привязанная к телефону, которая в большинстве случаев это имя владельца номера телефона.

Приведем пример, чтобы было понятно. Есть сайт, условно «abc.uz», который предоставляет услуги для зарегистрированных пользо-

вателей, например продает канцтовары. Для регистрации требуется Ф.И.О., дата рождения, электронная почта, номер телефона человека, а также формирование логина и пароля для дальнейшей аутентификации. По воле случая или из-за халатности программиста, который разработал этот сайт, пароли хранятся в базе данных в открытом виде, и сайт имеет уязвимость характера «SQL Injection» с помощью которого можно получить несанкционированный доступ к этим персональным данным. В данном случае, злоумышленник может беспрепятственно получить персональные данные взломанного ресурса. Если учесть, что среднестатистический пользователь использует один и тот же пароль для всех используемых сети интернет сервисов, включая социальные сети, почту, дистанционное банковское обслуживание и т.д., то с вероятностью более 80% пароль идентичности параметров аутентификации на них, например,

электронной почты. А имея доступ к электронной почте, можно легко сбрасывать пароли в других ресурсах через механизмы восстановления пароля. В данном случае пользователь, во-первых, теряет неприкосновенность частной жизни, во-вторых, деньги, если злоумышленник получит доступ к ресурсам управления его денежными средствами. Даже если пароли хранятся в хешированном виде, имея личные данные человека, сделать с ними можно многое и, как правило, в ущерб владельцу этих персональных данных.

Какова в данном случае должно быть ответственность владельца сайта «abc.uz»? Какие действия должны быть предприняты, чтобы другие владельцы сайтов не допустили этого? И как удостоверится рядовому пользователю, что введенные им данные не будут впоследствии обнаружены или не переданы третьим лицам?

Пока эти вопросы остаются открытыми...

ВЕСЕННЕЕ НАСТРОЕНИЕ

ОТМЕЧАЕМ ПРАЗДНИК РАДОСТНО И СОДЕРЖАТЕЛЬНО

Наш коллектив каждый год с особым энтузиазмом отмечает праздник наступления весны — Навруз. Это не случайно, ведь Навруз переводится с персидского языка как новый день, новый год и связан с новыми надеждами, новыми планами и начинаниями.

16 марта с раннего утра женская часть нашего коллектива приступила к приготовлению традиционных блюд Навруза — самсы, пельменей из первых зеленых даров весны и конечно сумаяка. К полудню за праздничным столом

директор нашего центра Рахимбой Курбонов поздравил всех с праздником. Плов, приготовленный признанными в библиотеке лучшими поварами Хосият опа и Дониёра понравился всем.

Наши сотрудники активно участвовали проходивший в минувшие выходные дни всенародном хашаре. Благоустривали территорию, обочины дороги, где расположен наш центр. Повсюду наводя чистоту и порядок, проводили обрезку деревьев, посадили большое количество саженцев фрукто-

вых и декоративных деревьев, цветов.

В целях обеспечения рационального использования нашими работниками предусмотренных указом Президент Узбекистана Шавката Мирзиёева от 28 декабря прошлого года «Об установлении дополнительных нерабочих дней в период празднования официальных дат и переносе выходных дней в 2018 году» мы принимаем конкретные меры.

Так, 40 нашим сотрудникам организовали поездку расположенный на территории нынеш-

него Берунийского района Каракалпақстана мемориальный комплекс Султан Увайс-Бобо.

В эти дни наши работники со своими семьями участвуют в народных гуляниях, организованных в областном центре, районах, махаллях. С радостью и веселем отмечают праздник, который заряжает их новой энергией, придает бодрости, которой хватит на весь год.

Зулайхо ХУЖАНИЕЗОВА,
председатель профсоюза
Хорезмского областного ИБЦ

АХБОРОТ ХАВФСИЗЛИГИ:

У ҲАР ҚАЧОНГИДАН ҲАМ ДОЛЗАРБ

Тошкентда республика илмий-амалий семинари бўлиб ўтди

Алоқа тарихи музейида "Давлат ва ҳўжалик бошқаруви ҳамда маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг 2017 йил якунлари бўйича ахборот хавфсизлиги ҳолати" мавзуда республика илмий-амалий семинари бўлиб ўтди. Тадбирда давлат ва ҳўжалик бошқаруви органлари ва маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг ахборот хавфсизлигини таъминлашга масъул ходимлари, Ахборот хавфсизлиги ва жамоат тартибини таъминлашга кўмаклашиш

маркази мутахассислари, тегишли вазирлик ва ташкилот вакиллари, экспертлар иштирок этди.

Мамлакатимиз ҳамда дунё миқёсида давлат ва ҳўжалик бошқаруви ҳамда маҳаллий давлат ҳокимияти органларида ахборот хавфсизлигини таъминлаш масаласи бугун ҳар қачонгидан кўпроқ эътибор талаб қилади. Ахборот хавфсизлигини таъминлаш бўйича юзага келаётган муаммоларга ечим топиш, келгусида ушбу соҳани ривожлантиришга

қаратилган комплекс чора-тадбирларни амалга оширишда янгича ёндашувлар, механизмлар керак.

Тадбирда соҳанинг 2017 йилдаги ҳолатига доир ҳисобот тингловчиларга тақдим этилди. Ахборот хавфсизлиги соҳасида ишлаб чиқилаётган ва такомиллаштирилаётган қонуналар ва қонуности ҳужжатлари, фойдаланувчиларни идентификациялашнинг замонавий усуллари, ахборот хавфсизлигига оид ҳодисаларни аниқлаш ва уларга барҳам

бериш, "Электрон ҳўкумат" тизими доирасидаги ахборот тизимлари ва ресурсларининг ахборот хавфсизлиги ҳодисалари бўйича мониторинги, серверларда ўрнатилган дастурий таъминотдаги заифликлар тўғрисида автоматик огоҳлантириш тизим мавзуларида маърузалар ўқилди.

Семинар доирасида давра суҳбати ўтказилиб, мутахассислар соҳада юзага келаётган муаммолар юзасидан ўзаро фикр алмашишди.

С.ТЕМИРОВ

“КЕНГУРУ”

МАТЕМАТИКА ТАНЛОВИДА МИНГДАН ОРТИҚ ЎҚУВЧИЛАР ҚАТНАШДИ

Бу олимпиада эмас — голиб-мағлублар бўлмади, шунга қарамасдан, ўз билимини синашни истовчилар кўплиги бизни қувонтирди.

Тошкентдаги Халқаро ҳамкорлик марказида 17 март куни ўтказилган ушбу халқаро танловда турли ёш тоифасидаги ўқувчилар ўз билимларини синаб кўришди. Танлов Ўзбекистонда илк мартаба ўтказилди. Ташкилотчи — "Чегара билмас кенгуру" (AKSF) ассоциациясининг мамлакатимиздаги расмий вакили ҳисобланган Olympia МЧЖ.

"Кенгуру" танлови ўптан аср 80-йиллари бошларида Австралияда пайдо бўлган (номи ҳам шунга ишора). 90-йиллар бошларида у Европага етиб келди ва шундан бери кўплаб мамлакатларда анъанавий равишда ҳар йили ўтказиб келинади. 2018 йилги танлов ду-

ненинг 80дан ортиқ мамлакатда яшовчи 6 миллиондан зиёд болаларни бирлаштирди.

— Танловнинг мақсади болаларда математикага қизиқишни уйғотиш, — дейди танлов ташкилотчиси, Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги АКТга ихтисослашган мактаб директори Амирулло Абдуллаев. — Бу ерда бериладиган топшириқлар, мактаб дарсликларидан фарқли равишда, қизиқарлироқ тузилган, кўпроқ мантиқий фикрлашга ўргатади. Бу олимпиада эмас — голиб-мағлублар бўлмади, шунга қарамасдан, ўз билимини синашни истовчилар кўплиги бизни қувонтирди.

Танлов шартига кўра, унда билим даражасидан қатъи назар 2-10 синфлар ўқувчилари қатнашиш имкониятига эга бўлишди. Қатнашчилар танловнинг расмий сайти olympia.uz орқали рўйхатга олинди.

Танловга қайси ёш тоифасидагилар ўртасида қизиқиш катта бўлди?

- Иккинчи синф ўқувчилари — 123 нафар
- Учинчи ва тўртинчи синфлар — 369 ўқувчи
- Тўртинчи ва бешинчи синфлар — 256 ўқувчи
- Еттинчи ва саккизинчи синфлар — 161 ўқувчи

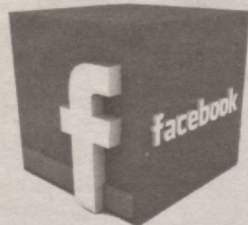
● Тўққизинчи ва ўнинчи синфлар — 117 ўқувчи

Тестлар ўзбек, рус, инглиз тилларида, яъни ўқувчининг ўзи танлаган тилда ўтказилди. Ўқувчилар ўз ёш тоифасидан келиб чиқиб, 24та ва 30тадан масалани ечишди.

Натижалардан қатъи назар, ҳар бир иштирокчи қатнашганлиги тўғрисидаги сертификат ва эсдалик совғалари билан тақдирланди. Ўқувчилар тест жавоблари натижаларини бир-бир ярим ойдан сўнг ўзи яшаш билан-били (мактаби) орқали билди олишади.

САҲАДОВ

“Facebook” ва “VKontakte”даги дўстларингизни бошқалардан яшириб қўйиш усулини биласизми?

"VKontakte" ҳамда "Facebook" ижтимоий тармоғидаги айрим дўстларингизни яшириб қўймоқчимсиз?

"VKontakte"

Бунинг учун, биринчи навбатда, ижтимоий тармоқнинг веб-версияси керак, чунки мазкур амалии мобил дастур орқали бажариб бўлмайди.

Компютерингиз ёки мобил қурилмангизда "VKontakte" сайтини очинг ва соғламалар орқали "Шахсий" бўлимига кириңг. "Менинг саҳифам" блокда "Ме-

нинг дўстларим ва обуначиларимда кимларни кўриш мумкин?" бандини танланг. Контактлар рўйхати очилгач, бошқалардан яшириб қўйишни истаган одамларингизни танланг ва "Ўзгартиришни сақлаш" тугмасини босинг.

Сиз 30 нафаргача дўстингизни яшириб қўйишингиз мумкин, холос.

"Facebook"

Агарда сиз мобил дастурдан фойдалансангиз, "Аккаунтни соғлаш" функцияси орқали "Мах-

фийлик" бўлимига кириңг. Саҳифанинг пастига тушиб, "Сизнинг дўстларингиз рўйхатини ким кўриши мумкин?" бандига босинг.

Агарда барчадан яшириб қўймоқчи бўлсангиз, "Фақат мен"ни танланг ёки алоҳида одамлар гуруҳини ("Дўстлар", "Яқин дўстлар" ва ҳоказо) белгиланг.

Агарда сиз ижтимоий тармоққа веб-версия орқали кирсангиз, соғламаларга кириб "Махфийлик" панелини танланг. Шундан сўнг "Тахрирлаш" бўли-

мидан "Сизнинг дўстларингиз рўйхатини ким кўриши мумкин?" пунктини танланг ва "Барча кўриши мумкин" тугмасини "Фақат мен"га ўзгартириңг.

Шунингдек, сиз "Фойдаланувчи соғламаси"га босиб, дўстларингизни беркитмоқчи бўлган индивидуал фойдаланувчилар рўйхатини тузишингиз ҳам мумкин.

Шу орқали "Facebook" барча контактлар рўйхатини бутунлигича яшириб қўйиш имкониятини тақдим этади.

Наврӯз ~ шодлик айёми

Юртошларимиз маҳаллаларда, боғу хиёбонларда, ўз жамоаларида Наврӯз байрамини катта хурсандчилик билан нишонлашяпти, турли кўнгилочар тадбирлар ўтказиб, шодланишяпти.

Ҳа, юртимизда яна Наврӯзи олам, яна хурсандчилик, тўю тантана. Юртошларимиз маҳаллаларда, боғу хиёбонларда, ўз жамоаларида Наврӯз байрамини катта хурсандчилик билан нишонлашяпти, турли кўнгилочар тадбирлар ўтказиб, шодланишяпти. Алоқа корхона ва ташиқлотлари меҳнат жамоалари ҳам бундай тантаналардан мустасно эмас. "Ўзбектелеком" АК Тошкент филиалида ҳам байрамга бағишланган тадбир юқори кўтаринкиликда ўтди. Яккасарой туман маънавият ва маърифат маркази билан ҳамкорликда ташкил этилган тадбирни очар экан, филиал директори Абдурашид Абдумўминов йўлбарисларни Наврӯз байрами билан муборакбод этди ва вилоят алоқачиларига мустаҳкам соғлиқ, ишларида ривож тилади.

— Халқимиз ҳар йили орзиқиб кутадиган, деҳқончилик йилининг бошланишига бағишланган ушбу байрамнинг ўзига хос хусусиятлари кўп, — деди филиал раҳбари. — Эзгу

амаллар, меҳру оқибат, инсонийлик байрами бўлган Наврӯз халқимиз дилидан чуқур жой олганлиги сабабли асрлардан асрларга ўтиб яшаб келмоқда. Байрамга мустақиллик йилларида, айниқса, кенг йўл очилди. Шу кунларда беморлар ва ёши улуг инсонлар зиёрат қилинади, кам таъминланган оилаларга моддий ёрдам берилади. Бундай ажойиб байрамни нишонламай бўладими, ахир.

Абдурашид Абдумўминов филиалда меҳнат қилиб, Тошкент вилояти аҳолисига сифатли алоқа хизмати кўрсатиш йўлида фидойилик кўрсатган ҳар бир ходим Наврӯз сабаб, пул мукофоти билан тақдирланганини эълон қилди.

— Наврӯз сўзининг маъноси янги кун демакдир, — деди Тошкент вилояти туманларидан йўлбарис алоқачиларни табриқлар экан, Яккасарой туман маънавият ва маърифат маркази раҳбари Баҳодир Юсупов. — Демак, шу жаннатмонанд юртда яшайётган ҳар бир инсон бугунги замон талаби-

га биноан янги куч, янги ғайрат билан яшаб, меҳнат қилиши, мамлакатимиз ривожига ўзининг муносиби ҳиссасини қўшмоғи лозим. Бу йўлда барчангизга омад тилайман.

Тадбирга таклиф этилган Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси аъзоси, шоир Абдунаби Бойқўзиёв ўзининг дилгортар шеърларидан ўқиб, барчани мамнун қилган бўлса, Ўзбекистон Республикасида хизмат қўсатган артист Лола Элтоева ҳамда Ўзбекистон Миллий академик драма театри актёри Ҳамза Ҳасановлар ўз ижод намуналаридан монолог ва шеърлар айтиб, даврага ўзгача руҳ бахшида этишди.

Вилоят алоқачилари сўзга чиқиб, ажойиб тадбир учун филиал раҳбарияти ва касаба уюшмаси кўмитасига ўз миннатдорликларини изҳор этишди.

Байрам анча вақт давом этди.

Муборак МИРКАМОЛОВА,
"Xabar" мухбири

ҲАМКАСБ-ЛАРИГА ЎРНАК БЎЛИШДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2018 йил 23 февралдаги "2018 йилги Наврӯз умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида"ги қарори ижросини таъминлаш мақсадида 18-19 март кунлари Самарқанд вилояти Электроманит мослашув хизмати корхонасида ходимлар иштирокида ҳашар ўтказилди.

Умумхалқ ҳашарида корхона доирасидан ўтган ариқлар тозаланди. 50дан ортиқ дарахтларга шакл берилди ва оқланди. 150 метрдан ортиқ тул оралари ва дарахтлар ости чоплиб, ариқ олинди.

Корхонадаги ток оралари ва дарахтлар остилари юмшатилади. Дилафрўз Махсудова, Ҳилола Ҳайдарова, Бекмирзо Жониев, Темур Ортиқов, Эркин Мавлоновлар ўз меҳнатлари билан касб-лошларига ўрناк бўлишди.

Абдуғафур ҲОТАМОВ,
"Xabar"нинг Самарқанд вилоятидаги мухбири

Сумалак – эзгулик элчиси

"Ўзбектелеком" АК "Бош коммутиация маркази" филиалида Наврӯзи олам кўтаринки руҳда кутиб олинди. Айниқса, байрам олдида ўтказилган умумхалқ ҳашари меҳнат байрамига айланиб кетди.

— Наврӯз байрами муносабати билан ўтказилган ҳашарда барча ходимлар тўлиқ иштирок этишди, — деди филиал касаба уюшмаси кўмитаси раиси Татьяна Пузина. — Ҳашар кунлари ходимларимиз томонидан филиалимизда ободонлаштириш ишлари амалга оширилди, корхона ҳудуди супуриб-сидирилиб, чиқиндилардан тозаланди, дарахтлар оқланиб, чиройли шакл берилди, мингдан зиёд турли гул ва манзарали кўчатлар экилди. Ходимларимиз ҳашардан сўнг Наврӯз шодиёнасига тўпландилар. Бир томонда дошқозонда сумалак тайёрланиб, ходимларимизни

сумалак сайлига чорлади.

— Сумалак эзгу ниятлар билан қўл урилиб, кўпчиликни бир-бири билан дийдорлаштирувчи таомдир, — деди тадбирда сўз олган филиал фахрийлар кенгаши раиси Бахтиёр Азимов. — Бу тансиқ таомни филиалимизда тайёрлаётганимизга ўн тўрт йил тўлди. Шу ўтган йиллар давомида сумалакни тайёрлаш жараёни ходимларимиз ўртасида бир-бирлари билан ўзаро ҳамжиҳатликни ва бирдамлик ришталарини, аҳилликни мустаҳкамлашга хизмат қилмоқда.

Шу кунги кўклам таомларидан кўк сомса, кўк чучвара, қатлама тайёрланди, дошқозонда ош дамланди. Филиалимизда байрам тадбири ана шундай юқори кўтаринкилик билан ўтди.

Сумалак сайлида бир гуруҳ соҳа фахрийлари ҳам меҳмо-

нимиз бўлишди. Ходимларимиз тўкин дастурхон атрофида яхшиликдан, эзгуликдан сўзладилар, шундай ажойиб кунларга етказганига шукрона келтирдилар. Ҳар йилгидек бу йил ҳам фахрийлари-

миз давра тўридан жой олдилар. Улар ўзларига кўрсатилган бундай иззат-ҳурмат учун дуога қўл очиб, раҳбариятга мустаҳкам соғлиқ ва корхона ривожига йўлидаги хайрли ишларида омад тилаб,

ўз миннатдорликларини билдирдилар. Шу кунги ёлғиз фахрийлар, нафақахўрлар ва беморлар ҳолидан хабар олинди.

Маҳмуда АРИПОВА,
"БКМ" филиали ходими

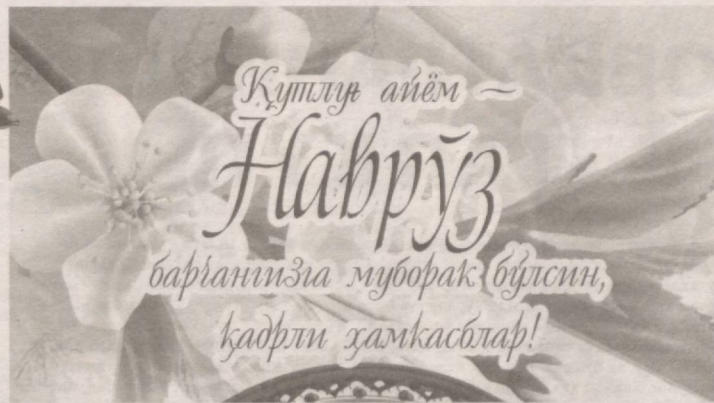

“Ўзбектелеком” АК
Бухоро филиали

жамоаси

Барча ахборот технологиялари ва
коммуникациялар соҳаси
ходимларини
янгилашни ва баҳор айёми —

Наврӯзи олам
билан кутлайди.

Қутлуқ айём —
Наврӯз

*барғаннизи муборак бўлсин,
қадрли ҳамкасблар!*

*Хаётинииз осуда, хонадонинииз тини,
дастурхонинииз тўқин бўлсин!*

“Ўзбектелеком” АК
Қашқадарё филиали
жамоаси

“Ўзбектелеком” АК
Сирдарё филиали
жамоаси

Ўзбекистон халқини
баҳор айёми —

Наврӯз

билан табриклайди.

“Ўзбектелеком” АК
Самарқанд филиали
жамоаси

Барча юртдошларимизни

Наврӯзи олам

билан чин дилдан муборакбод этади.

*Ҳар бир хонадонга
тинчлик-тотувлик,
файзу барақа,
тўқин-сочинлик тилаймиз.*

ОВҚАТЛАНИШДА ГАП КЎП

Сўнги асримизда инсон умр кўриш давомийлиги ўртача 10 йилга узайган ва бу рақам катталанишда давом этаётган. Ана шу тенденциядан руҳланган айрим мутахассислар ҳозирги ёшлар учун 100 йил ҳам чегара эмаслигига шаша қилишмоқда. Яхши хабарлар, аммо... Машҳурлардан бири айтган эди: "Ҳамма узоқ умр кўришни истайди, бироқ ҳеч ким қаришни истамайди". Яъни тан соғлиғи мия бутунлиги то сўнги нафасигача сақланиб қолган одамгина бу бахт нималигини билади, деб ҳам талқин қилсак бўлади. Гап яна айланиб тўғри овқатланишга келаверади, қуйидаги маълумотларимиз ҳам ақлий қобилиятнинг пасайиши, атеросклероз, депрессия, анемия каби "ёмон йўдошлар"дан қутулишга ёрдам берувчи дармондорилар ва "соғлом овқатлар" ҳақида.

Ғ ДАРМОНДОРИСИ

Организмга бу дармондорининг етишмовчилиги депрессия (руҳий зўриқиш) ва хотира бузилишига олиб келади. Кўкатлар, карам, исмамоқ бу витаминга бой.

Е ДАРМОНДОРИСИ

Бу дармондори Алшгеймер касаллиги келиб чиқиши хавфини анча камайтиради. Унинг бир кунлик меъёри 2,5 ошқошиқ кунгабоқар пистаси; 2,5 ошқошиқ ўсимлик ёғи; 0,5 кг. қурка гўшти; 60 грамм бодом; 90 грамм хантал (горчица) ёғи; 80 грамм бўғдой бошоғида мавжуд. Умуман олганда, барча ёнғоқлар, барги истеъмол қилинадиган सबзотлар, тухум сариги ҳам бу дармондорининг кони.

В6 ДАРМОНДОРИСИ

Хотирани кучайтиради, миянинг тезроқ ишлашига ёрдамлашади. Банан, картошка, сули, товۇқ гўшти таркибида бор. Бир кунлик меъёри 200 грамм мол гўшtidан ҳам олиш мумкин.

ЯРИМ ТЎЙИНГАН ЁҒ КИСЛОТАЛАРИ ВА ОМЕГА-3 ГУРУҲИ КИСЛОТАЛАРИ

Холестерин даражасини меъёрига келтириб, юрак-қон томир касалликлари юзага келиши хавфини пасайтиради. Балиқлар ва бошқа денгиз маҳсулотларида мавжуд. Масалан, скумбрияни оилалик ёки мисол учун, тунецнинг 60 граммлик консерваси бир ҳафталик меъёрни таъминлайди. Шунингдек, треска жигари, балиқ ёғи, умуман, ёғли балиқ турлари бу моддаларга жуда бой. Жўхори, соя, ўсимлик ёғлари ҳам фойдаланилади. Бир ошқошиқ ўсимлик ёғи бир кунлик меъёри таъминлаш учун етарли.

ҚИЗИЛ ЛОВИЯ ВА КЎК ЧОЙ...

Аниқланишича, қизил ловия холестериннинг 10 фоизини кесаркан. Апельсин шарбати, узум, қизил олма, помидор эса фойдали холестеринни оширади. Саримсоқчиёз ва кўк чой эса холестерин миқдорини қисқа муддатга 12 фоизгача камайтириб тура оларкан.

ЁНҒОҚ ВА ПИСТАЛАР

Ўн йил 120 минг инсон устида изланиш олиб борган голланд олимлари хулосаси: кунга икки ҳовучдан ерёнғоқ ейдиганлар ўртасида ўлим хавфи 23 фоизга камайган. Холестеринни камайтиришда қатнашувчилар сифатида зайтун ёғи, соя, кешю ёнғоғи, бодом, писта ва қовоқ уруғини санаб ўтиш мумкин.

ТЕМИР

Кунлик меъёр — 20 мг. Бу модданинг етишмовчилиги камқонликка олиб келиши каттаю кичикка маълум. Оқибатда эса диққатни жамлаш ва эслаш қийинлашади. Гўшт, жигар, дуккаклилар, маржумак (грекка), нон, олма, анор темирга бой. Унинг яхши ўзлашишида С дармондорилари (мевалар) катта рол ўйнайди. Аксинча, оғриқни қолдирувчилар, аччиқ чой ва қаҳва, сурункали гастрит организмда темир моддасининг камайишига олиб келади.

МАГНИЙ

Кунлик меъёр — 300-400 мг. Унинг етишмаслиги уйқусизлик ва бош оғриғини келтириб чиқаради. Қайнатилган картошка, брокколи карамни, эритилган пишлоқ, какао донлари, суг, банан, асал, бодом, балиқ, ловия, нўхат, ёнғоқ, ёрмалар, кўкатлар бу моддага бой. Спиртли ичимликлар, антибиотиклар ва сийдик ҳайдовчи моддалар организмдаги магнийнинг душмани.

ХРОМ

Кунлик меъёр — 50-200 мкг. Инсондаги безовталикнинг кучайишига бош сабабчилардан бири шу модданинг камбалигидир. Хром етишмовчилиги қон таркибида холестерин даражасини ошириб юбориши мумкин. Бу модда жўхори, қора нон, қора чой, қайнатилган картошка ва гўштли овқатларда мавжуд.

ЙОД

Кунлик меъёр — 100-200 мкг. Етишмовчилиги депрессияга олиб келади. Ёшликлан сурункали йод етишмаслиги кретинизм касаллигига олиб келиши мумкин. Йод манбалари — сув утлари, креветкалар, денгиз карамни, йодланган туз, шампийон қўзиқоринлари.

КАЛЦИЙ

Кунлик меъёр — 1,0-1,5 грамм. Бу элемент депрессияга қарши курашиши яқинда аниқланди. Сут маҳсулотлари, қуруқ мевалар, брокколи карамни, сардина балиғи таркибида бор. Сийдикни ҳайдовчи дори воситалари эса организмдаги калцийни парчалаб юборади.

Ўзбекистонда ҳозир ўртача умр кўриш давомийлиги — 73,8 ёш. Солиштириш учун: 1991 йили — 66,4, 1960 йили — 58,89 ёш.

КРОССВОРД

ЭНИГА: 10. Кучманчи араб. 11. Садо, қуй. 12. Самарқанд вилоятидаги туман. 13. Россия автозаводи. 14. Энг йирик спорт мусобақаси. 15. Шифр. 16. Ғалаба. 18. Шири картошка. 20. Бош кийим. 22. Экинга ишлов бериш усули. 24. Таскин. 25. Спектакл, концерт "мундарижаси". 26. Эртадан сўнг. 27. Ибтидоий давр. 28. Насрий жанр. 30. Қашқадарё вилоятидаги туман. 37. АҚШнинг ота-бола президентлари (фамилияси). 38. Британия қироличаси. 39. Кўзудаги "тасвир". 42. Бино, қурилма. 43. Клавишли соз. 44. Арқон тури.

БЎЙИГА: 1. Сайроқи қуш. 2. Тўпнинг майдонни тарк этиши. 3. Сувсизликка чидамли ўсимлик. 4. Қўшиқчи. 5. Жанубий Америка даласи. 6. Мушқусимон йиртқич. 7. Афсонавий махлуқ. 8. Видеоессенжер. 9. Урма соз. 17. Кўричак. 19. "Қумуш" мамлакат. 21. Ўтмишдаги солиқ турларидан бири. 23. Туяқуш тури. 29. Каттакесак. 31. Алюминий рудаси. 32. Санъат қошонаси. 33. Юртимиз жанубидаги қўриқхона. 34. Болгариялик башоратчи аёл. 35. Немис шоири. 36. Жанубий Америка чўпони. 40. Кимёвий элемент. 41. Биринчи, дастлабки.

БОШҚОТИРМА

"ЭНИГМА" ҚАНДАЙ БУЗИЛГАН?

Иккинчи жаҳон уруши йилларида Германия ишлатган "Энигма" шифрлаш машинаси коддини бузишга шу нарсани сабаб қилиб кўрсатишди. Яъни немислар Уни ҳар кунни жўнатиб туришган.

У нима эди?

(Жавоби келгуси сонда.)

Ўтган сондаги бошқотирманинг жавоби

ДУРАДГОРЛАР

Саккиз соатлик иш кунни. Бу воқеадан руҳланган дурадгорлар иш кийимига бир оз ўзгартириш киритишди: энди уларнинг туғмалари сони ҳам саккизта.

ИНТЕРНЕТ БУ — МЎЪЖИЗА!

Озода ПАРПИЕВА, 63 ёшда, Чирчиқ шахри:

— Интернетни яқинда ўрганган бўлсам-да, баралла айтаман — бу ҳақиқий мўъжиза! Шунини ўйлаб топган одамга ҳайкал қўйсақ ҳам кам. Баъзида ўзимдан хафа бўлиб кетаман, нега олдинроқ интернетни ўрганмадим?! Мени компьютер ва интернетда ишлашга қизиқтирган ҳам ўргатган ҳам яққа-ёлғиз ўғлим. Ўзи сайёҳлик компаниясида ишлайди, бир неча тилларни билади, қачон қарамай чет эллар-

даги ҳамкорлари билан ҳали телефонда, ҳали компьютерда боғлиниб мулоқот қилиб ўтиради. На тилини, на компютерини тушунаман. Бир куни у дабдурустдан шундай деди: “Ойижон, қачонгача шундай ўтираверасиз, пенсияга чиққанингизга қанча бўлди?! Ўзингиз учун қанча имкониятлар борлигини билмайсиз-да... Сизга интернетни ўргатаман”. Энг қизиги, компютерни ҳам, интернетни ҳам ўрганиш қийин

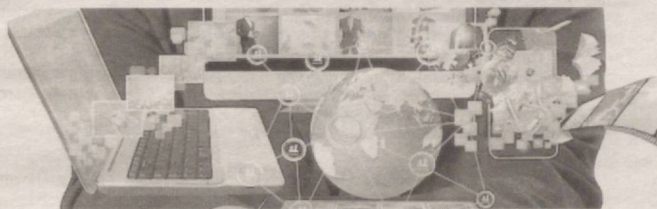
эмас экан. Энди қўлим юмудан бўшаши ҳамон ноутбукни ёқишга ошиқаман. Баҳонада катта экранли телефонлардан фойдаланиш, телеграмда хабарларни ўқиш ва жўнатишни ҳам ўрганиб олдим. Ҳар ким интернетдан ўзича фойдаланади. Масалан, мен интернет-дўконлар сайтларини ёқтираман. Харид қилмасам ҳам нарх-навосини, янгиликларни биламан. Яна бир мени қувонтирган нарса бу интернетда

севимли сериалимни ўзим истаган пайтда кўриш имконияти, бошқаларга ўхшаб қачон бошланаркан, деб пойлаб ўтирмайман. Энг асосийси, кўпинча хизмат сафаридида юрадиган ўғлим энди том маънода ёнимда — компютер, интернет бизни дийдорлаштиради. Қани, айтингчи, шундай тортиқ учун интернетни ўйлаб топган одам ҳайкалга арзийдими-йўқми?!

▶ ЕТТИДАН ЕТМИШГАЧА

КОМПЮТЕР ВА ИНТЕРНЕТ САБОҚЛАРИ

6-дарс. Файллар ва папкалар

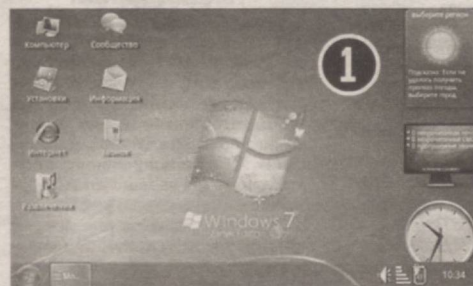
Амалий тизимлар Сиз компютер сотиб олганингизда унга олдиндан амалий тизим ўрнатилган бўлади. Амалий тизим — сиз

компютер сичқончаси ва клавиатураси ёрдамида берадиган топшириқларни бажарувчи асосий дастур. Дунёдаги ва биздаги аксарият компютерларга Microsoft компаниясининг Windows (Виндоус) амалий тизимлари ўрнатилган.

Компютердаги дастурлар доимий янгиланиб ва яхшиланиб боради. Масалан, анча йиллар давомида Windows XP ишлатиб келинди, кейин аста-секин Windows 7 унинг ўрнини эгаллай бошлади, яқиндан бошлаб эса компютерларга асосан Windows 10 амалий тизими ўрнатилмоқда.

Биз эса сабоқларимизни айни пайтда урф бўлиб турган Windows 7 нисолида давом эттирамиз. Шунини эътиборга олинган, бошда қайси амалий тизимни ўрганиш унча муҳим эмас, бу ҳам ҳайдовчиликдек гап — бир машинани ҳайдадингизми, иккинчисини ҳам бошқара оласиз.

Windows 7да “Рабочий стол” (Иш столи)

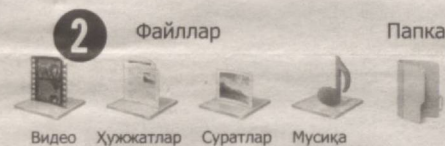
1

(Дарсларимизда Ўзбекистонда ишлатиладиган барча компютерлар рус тилида ишлагани боис русча номларни кўп тилга оламитиз ва уларнинг таржимасини келтирамиз.)

Компютер ёқилганида экранда биринчи бўлиб кўзингиз тушадиган нарса бу — “Иш столи”. Маълум даяинга эга бу ишчи муҳитида ёрликлар, файллар ва

папкалар жойлашади (1). Тугмалар — дастурга муурожаат, файллар — сиз яратган ҳужжатлар, папкалар — файллар гуруҳи.

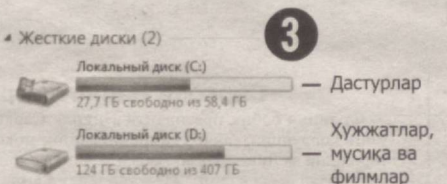
Файллар ва папкалар

Компютерда исталган ахборот файл шаклида сақланади. Файл бу — матн, фотосурат, видео, қўшиқ. Уларни бир кўришда бир-бирдан ажратиб олиш мумкин. Улар сизга ёрликлар (2) кўринишида намоён бўлади. Файллар жуда кўп бўлиши мумкин. Уларни компютерда топиш ва фойдаланиш осон бўлиши учун папкалар тузилади, мазусига қараб тоналанади.

Файл — папкада, ҳар бир папка бошқа папканинг ичида, у папка эса компютернинг асосий хотираси — қаттиқ дискда сақланади.

Ахборотнинг компютерда сақланиши хавфсизлиги

Кўпинча компютерлардаги ахборот сақлаш жойи иккита бўлади. С дискда ҳар доим амалий тизим ва дастурларнинг файллари сақланади. Бу файлларга олдий фойдаланувчи тегиши ва фойдаланиши тавсия этилмади, акс ҳолда компютер бузилиши аниқ. Фойдаланувчи учун иккинчи — D диск ажратилган. Унинг хотираси С дискидан анча катта. Бу ерга ўз суратларингиз, мусиқа, филмлар ва бошқа шахсий маълумотларингизни жойлашингиз мумкин (3).

Иш столида бемалол папка очиш мумкин, бироқ уларнинг сонини кўпайтириб юборманг. Акс ҳолда компютерингиз равон ишламай қолади. Иш столи — маълумотлардан вақтинча фойдаланиладиган жой.

(Давоми. Бошланиши газетанинг ўтган сонларида.)

Сабоқларимизни кузатиб боринг! 7-дарсимизда “Пуск” менюси ва компютердаги айрим ёрликлар билан танишамиз.

Компютер ҳақида 10 факт

- CD-дисклар сизими (720 МБ) шунчаки осмондан олинган эмас. Дискни ишлаб чиқаришда унга Бетховеннинг тўққизинчи симфонияси (узунлиги 72 дақиқа) сизими мезон қилиб олинган.
- Хитой ҳукумати одамларни ўлдирши акс эттирилган компютер ўйинларини тақиқлаган.
- Биринчи компютер вируси (Elk Cloner) 1982 йили чиқарилган бўлиб, Apple компютерларини ишдан чиқаришга қаратилган эди.
- Швейцариядаги дата-марказлардан бирининг кўплаб серверларидан ажралган иссиқликдан кичик бир кўл сувини иситишда фойдаланилади.
- 1981 йили яратилган компютернинг оғирлиги 12 килограмм эди. Унинг экранни ўлчами эса атиги 5 дюйм (ҳозирги айрим смартфон-ларнинг экранни бундан катта) бўлган.
- Статистикага кўра, аксарият компютерларнинг ярим имкониятидан ҳам фойдаланилмайди.
- Компютерлар бузилишининг биринчи сабаби — клавиатурага суяклик тўкилиб кетиши. Компютерни бузишда иккинчи ўринда эса электр энергиясининг бир текис етказилмаслиги туради.
- Компютер учун дастур тузилган биринчи тил — Short Code.
- Интернетда рўйхатга олинган биринчи домен — symbolics.com (1985 йил 15 март). У ҳануз ишлатилмоқда.
- Time журнали 1982 йили компютерни “Йил кишиси” дея эътироф этган.

12 АЛОҚА ОЛАМИДА

АМАЛИЙ ТИЗИМЛАР

Windows 10: браузерни ўзгартириш тақиқланади

Хатто стандарт браузер ўзгартирилса ҳам почта иловасидаги барча ҳаволалар Microsoft Edge браузеридан очилаверади.

Windows 10нинг охириги талқинида (17623) ўрнатилган браузер ўрнига бошқасини ўрнатиш тақиқланган. Бу хабарни unian.net компаниянинг блогига асосланиб тарқатди. "Windows 10 билан ишлашда Microsoft Edge энг яхши, хавфсиз ва ишончли браузер", — дейилади бу талқин тавсифида. Бироқ, Netmarketshare маълумотига кўра, Edge браузеридан шахсий компьютер фойдаланувчиларининг атиги беш фоизи фойдаланмоқда, Google Chrome улуши эса 60 фоиздан ошади.

2017 йил декабрида Microsoft корпорацияси ўз иловалар дўконидан Google Chromeni ўрнатгични ўчириб ташлаганди. Демак, Windows 10 S фойдаланувчилари "хром"ни ишлата олмайдилар, чунки янги иловалар фақат Microsoft Store орқали ўрнатилади.

ТЕЛЕКОММУНИКАЦИЯЛАР

Ericsson ортда қолдирилди: Huawei — бозор етакчиси

IHS Markit қайд этишича, 2017 йил тўртинчи чорагида мобил тармоқлар учун инфратузилма ечимлари бозори олдинги чоракка нисбатан 15 фоизга кенгайди. Хитой, Ҳиндистон ва Шимолий Америка бозорларида йирик лойиҳалар асосида тармоқ ётқизиш ишлари олиб борилиши бунда катта рол ўйнади.

2017 йил якунига кўра, 2G/3G/LTE тармоқлари учун аппарат таъминоти савдо кўлами 37,2 млрд. долларни ташкил этди.

Энг йирик истеъмолчи бу — Хитой, мамлакатта 2017 йили 680 мингта NodeB (eNB) қурилмалари етказилди.

Ишлаб чиқарувчилар орасида ўзгариш: Huawei илк мартаба Ericsson компаниясини қувиб ўтиб, жаҳоннинг энг катта телеком таъминотчисига айланди. Хитой гигантининг бозор улуши 28 фоизи, Ericsson компаниясиники эса 27 фоизни ташкил этмоқда. Етакчи уликда Nokia ҳам бор — 23 фоиз.

ХАВФСИЗЛИК

"Ақлли" хонадон техникасини бузиш учун Google'нинг ўзи етарли

Исроилнинг Давид Бен-Гурион университети интернетта уланувчи хонадон техникаларининг ахборот хавфсизлиги тизими қанчалик заифлигини кўрсатиб беришди. Уларнинг кўпини бузишга ярим соат ҳам кетмаган.

Хонадонларга мўлжалланган 16 хил қурилма — қузатув камераларидан тортиб термостатларгача, эшик кўнғироқлари ва болалар мониторларигача синовдан ўтказилди. Тадқиқотчилар уларнинг ҳимоясини синдиришнинг бир нечталаб усулларини кўрсатиб беришди, ҳатто айримларига кириш учун уларнинг завод паролларини Google қидирув тизимидан топишнинг ўзи кифоя қилди.

СУЊИЙ ТАФАККУР

Microsoft инсон даражасида таржима қила олувчи тизим яратди

Тизим янгилекларни хитой тилидан инглиз тилига ўтириб беради. Тизим таржимаси инсонлардан иборат икки гуруҳ таржимаси билан солиштириб кўрилди.

Машина таржимаси — олимларни ўнлаб йиллардан бери ўйлантириб келлаётган муаммо. Инсон имкониятлари даражаси ҳеч қачон компьютер томонидан такрорланмайди, деб ҳисобланарди. Мана ечимга ҳам яқинлашилди, бироқ машина таржимаси муаммонинг ечими эмас. Тадқиқот гуруҳи раҳбари Минг Чжоу олдинда муаммолар етарли деярли, масалан, тизим реал вақт тартибда синовдан ўтиши керак.

Ҳозирча эришилган техник ютуқлардан тижорий мақсадларда фойдаланиш мумкин. Бу таржима ишларида бурилиш ясаши мумкин.

БОЗОР

Amazon энг қиммат компаниялар рейтингидан иккинчи ўринга кўтарилиб олди

Amazon акциялари тинимсиз қимматлашмоқда, охириги савдолардан кейин компания акцияларининг умумий қиймати 768,04 млрд. долларга етди. Энди у Google гуруҳи — Alphabet (761,42 млрд. доллар)дан қимматроқ.

Reuters ағетлиги Alphabet акциялари қиймати пасайиши (0,4 фоиз атрофида) — да Facebook билан боғлиқ вазият, а н и қ р оғ и ,

Cambridge Analytica орқали 50 миллион фойдаланувчи маълумотларининг чиқиб кетишини сабаб қилиб кўрсатган.

Ўтган йил давомида Amazon акциялари нархи 81 фоизга ўсди. Бунда компаниянинг онлайн чакана савдоси фаол ўсиши ва Amazon Web Servicesнинг булутли сегментда етакчилик мавқеи мустаҳкамланиши муҳим аҳамият касб этди.

Бир ой илгари Amazon қиймати бўйича Microsoftга етиб олганди. Олдинда битта компания қолди — бу Apple компанияси.

С.ТЕМИРОВ тайёрлади

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

БМТ фаластинлик болалар ҳибсга олиншини қоралади

БМТ Инсон ҳуқуқлари кенгаши тақдим этган ҳисоботга кўра, Исроил ҳарбийлари мунтазам равишда фаластинлик болаларни ҳибсга олиш орқали шундоқ ҳам Фарбий соҳилдаги оғир вазиятни янада мураккаблаштирмоқда. "Ўтган йил давомида юзлаб фаластинлик ёш болалар Исроил ҳарбийлари томонидан сабаб-бесабаб ҳибсга олинди, қамоққа ташланган. Шу йилнинг ўзида олти нафар бола отиб ташланган", — дейди Инсон ҳуқуқлари Бош комиссари ўринбосари Кейт Гилмор. Унинг айтишича, 2017 йил ноябр ҳолатига 313 нафар вояга етмаган фаластинлик Исроил қамоқхоналарида сақланган. БМТнинг Фаластиндаги инсон ҳуқуқлари бўйича махсус вакили Майкл Линк ёш болалар билан боғлиқ вазиятни "хавотирли" деб баҳолади.

Саркози баёнот берди

Франция собиқ президенти Николя Саркозининг фикрича, ўзига коррупция, сайлов кампаниясининг ноқонуний молиялаштирилиши ва Ливия давлат маблағларини яшириш бўйича қўйилган айбловлар асоссиздир. "Мен қандайдир аниқ далилларсиз айбландим — Муаммар Қалдофийнинг ўгли, қариндоши, амакиваччаси, собиқ бош вазири, вакили ва Зиёд Такиёддиннинг баёнотлари асосида", — дея айтиб ўтган Саркози судда.

Эслатиб ўташим, аввалроқ Николя Саркозига хориждан президентлик кампаниясининг ноқонуний молиялаштирилиши бўйича айблов қўйилган эди.

Тереза Мэй: рус дипломатларни чиқариб юборинг!

Буюк Британия ҳукумати Европадаги иттифоқчиларни Россиялик дипломатларни чиқариб юборишга кўндиришмоқчи. Бу Селеберда Бош разведка бошқармаси собиқ полковниги Сергей Скрипалнинг захарланиши туфайли рўй берапти. Маълумотларга кўра, Британия ҳукумати ЕИдаги муҳим иттифоқчиларга Скрипал иши бўйича разведка маълумотларини тақдим этмоқда. Шунингдек, бош вазир Тереза Мэй ЕИ давлатлари етакчиларига Москва бутун Европага таҳдид уйғотаётганини маълум қилиш ниятида. У ҳамкорларни Россия ҳукуматига босимни кучайтириш лозимлигига ишонтирмоқчи.

Хитой АҚШга жавоб чоралари билан таҳдид қилди

Хитой АҚШ савдода унинг қонуний манфаатларини чеклаб қўядиган бўлса, жавоб чораларини кўриш ниятида. "Хитой томони ўз позициясини кўп бора ифода этди. Биз АҚШнинг бир томонлама ҳимояланиш чораларига қатъий қарши чиқамиз. Хитой томони ўзининг қонуний ҳуқуқлари ва манфаатлари бузилаётганини шунчаки қузатиб турмайди. Биз барча кераклик чораларини кўрамиз ҳамда ўз қонуний манфаатларимизни қатъий ҳимоя қиламиз", — дея баёнот берган ХХР Тижорат вазирлиги. Хитой савдо идораси Америка томони Хитой-Америка савдо-иқтисодий муносабатларини яхши тушуна олиши ва ҳам ўзига, ҳам бошқаларга зарарли бўлган ҳаракатлардан тийилишига умид қилмоқда.

У.ТОЖИБОЕВ тайёрлади

“ЯГОНА ОЙНА”: Замонавий хизмат кўрсатилмоқда

Аҳолига сифатли алоқа хизмати кўрсатиш алоқа тизимидаги корхоналарнинг асосий вазифаси ҳисобланди. Буни яхши англаган “Ўзи-Жиззах” фили-

али алоқачилари сидқидилдан меҳнат қилиб, юқори натижаларга эришмоқдалар.

— “Ўзи-Жиззах” филиали қошида ташкил этилган “Яго-

на ойна” офиси томонидан аҳолига режадаги 146,6 миллион сўм ўрнига 150,7 миллион сўмлик кенг полосоли тармоқ хизматлари (интернет, IPTV)

кўрсатилиб, режа 103 фоизга бажарилди, — дейди “Ягона ойна” офиси менежери Лазизжон Мелибоев.

2018 йил 1 март ҳолатига кўра, филиалда интернет тармоғига уланган абонентлар сони 6022тадан ортди. Жорий йил икки ойи давомида алоқачилар томонидан “Ёшлик”, “Олмазор”, Қ.Имомов маҳаллаларидаги кўп қаватли уйларга оптик толали кабеллар тортилди.

“Ўзи-Жиззах” филиали қошида ташкил этилган “Ягона ойна” офиси ходимларидан Элноза Салимова, Дилшод Оқилов, Жаҳонгир Шомуродов, Насим Назаров, Бекзод Қорабоев каби ёш алоқачилар бошқаларга ўрнак бўлишяпти.

Норкул МАЪМУР,
“Хабар”нинг Жиззах вилоятидаги мухбири

ВИРТУАЛ КУТУБХОНА

Мутолаа учун тез ва қулай восита

Ҳозирда XXI аснинг энг глобал кашфиёти, шунингдек, энг кенг қамровли алоқа воситаси ҳисобланган интернет ва ахборот технологиялари моҳиятига назар ташлайдиган бўлсак, уларнинг туб замирида инсон билимлари ётади. Зеро, ушбу билимлар ўз-ўзидан инсонлар тафаккур ўчоғининг озуқаси бўлган китобларда мужасамлашган. Бу рад этилмас ҳақиқат. Аммо, ахборот технологиялари ривожлангани сари китобхоналарнинг, айниқса, ёшларимизнинг аънавий китоб мутолаасига бўлган эътиборлари бироз сусайгандек, назаримизда.

Албатта, бугун мамлакатимизда электрон кутубхоналар, китоб мутолааси, китоб тарғиботиغا ихтисослашган турли порталлар, сайтлар фаолият юритяпти. Лекин, бу ҳам китобхоналарнинг умумий мутолаага бўлган эҳтиёжларини қондирилгани йўқ. Яна шунга таъкидлаб ўтишимиз жоизки, юртимизда китобхоналарга етарли даражада аънавий кутубхона хизматлари кўрсатилмаётгани ҳам бор гап. Маълумотларга қараганда, бугунги кунда республикамакмида 14та ахборот-кутубхона маркази бўлиб, улар шаҳар марказларида жойлашган. Бундан ташқари, Тошкент шаҳрида Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон миллий кутубхонаси ва Республика ахборот-кутубхона маркази ҳам китобхоналарга хизмат кўрсатяпти. Бу кутубхоналарнинг деярли ҳаммасида электрон кутубхоналар шакллантирилган.

Ўзбекистон Республикаси Президентини Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йил 13 сентябрдаги “Китоб маҳсулотларини нашр этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхоналик маданиятини ошириш ҳамда тарғиб қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастури тўғрисида”ги қарори юртимизда китоб мутолааси ва тарғиботи янги босқичга кўтариб берди, десак янглишмайиз.

китобхоналарга бир қанча қулайликлар яратиб беради. Хусусан:

- китобхоналар масофадан туриб кутубхона билан онлайн боғлана олади;

- китобхоналар кутубхона фонди ҳақида тўлиқ маълумотларга эга бўлади;
- китобхоналар ўзларини қизиқтирган саволларга онлайн жавоб ола оладилар ва ўз фикр-мулоҳазаларини эркин билдириши имконига эга бўлади;
- виртуал мулоқот вақт, мақом тушунчаларини бироз ортда қолдиради;
- китобхонада эркинликни вужудга келтиради;
- кутубхоналар оммавийлигини нафақат шу ҳудудда, балки бутун дунё бўйлаб таъминлаб беради;
- кутубхоначи-мутахассислар фаолиятида энгилликни вужудга келтиради, улар хизмати сифатини оширади ва ҳоказо.

Жаҳон тажрибаларини ўрганган ҳолда айтишимиз мумкинки, кутубхоналар ва китобхоналар ўртасида виртуал алоқанинг вужудга келиши, китоб мутолааси ва китоб тарғиботида жуда яхши ўрин тутди. Масалан, ҳозирги кунда Европа ва Америка давлатларининг барча кутубхоналари ўзларининг доимо янгилашиб борадиган интернет сайтларига эга ва улар китобхоналар билан бевосита виртуал мулоқотни йўлга қўйган. Кузатувлар яна шунга кўрсатмоқдаки, хорижий мамла-

катларда аънавий кутубхоналарга бўладиган кунлик мурожаатлар, виртуал оламдаги мурожаатлардан кам. Яъни, электрон ресурсларга бўлган талаблар охиб кетганини кўрсатмоқда. Бой фондга эга кутубхоналарга нафақат шу давлатдаги, балки бутун дунё бўйлаб виртуал мурожаатлар бўлаётгани фикримиз исботидир. Бунда кутубхона хизмати ҳам сифатли даражага кўтарилади.

Хулоса қилиб айтганимиз бўлса, китобхоналар истаги доимо устун бўлиши керак. Уларнинг китобга бўлган эҳтиёжларини қондириш учун эса турли усуллардан фойдаланган ҳолда хизмат кўрсатиш, шунингдек, кутубхона хизматлари сифатини ошириш биз каби соҳада фаолият юритаётган мутахассисларнинг олий вазифаси бўлмоғи лозим. Китобхоналар билан хоҳ аънавий, хоҳ виртуал усулда алоқа ўрнатмайлик, бизнинг вазифамиз керакли, ишончли адабиётларини уларнинг сўровлари асосида етказиб бериш ҳисобланади. Виртуал алоқа эса бугунги кун китобхоналарининг талабини қондириш учун тез ва қулай воситадир.

Мухриддин МАРДОНОВ,
ТАТУ АКТ соҳасида касб таълими факултети талабаси

Жаҳон тажрибаларини ўрганган ҳолда айтишимиз мумкинки, кутубхоналар ва китобхоналар ўртасида виртуал алоқанинг вужудга келиши, китоб мутолааси ва китоб тарғиботида жуда яхши ўрин тутди.

ҚОЗОҚ АДАБИЁТИНИНГ ЁРҚИН ЮЛДУЗИ

Ҳар қандай халқ ҳақида-ни энг тўқис ва энг холис тасаввур шу халқнинг ноёб истеъдод соҳиблари, аввало, ёзувчи-шоирлари асарларида, санъаткорлари ижодида ўз ифодасини топади. Шу боис биз Қозоғистон деган бепоён ва бетакрор ўлка, қозоқ деган бағрикенг, танти халқ ҳақида гапирганда даставвал Абай сингари ушбу миллатнинг таниқли маънавият намояндаларини эсга оламиз.

Қозоқ классик адабиётининг асосчиларидан бири, буюк шоир ва маърифатпарвар Абай (Иброҳим) Қўнонбоев (1845-1904) Қозоғистоннинг Семипалатинск уезди (ҳозирги Еттисув вилояти) қарашли Чингизтоғ (ҳозирда Абай) туманида чорвадор оиласида туғилди. Ёшлик чоғларида Еттисувдаги Аҳмад Ризо мадрасасида таҳсил олди. Шарқ мумтоз адабиётининг Фирдавсий, Навоий, Саъдий, Низомий, Бобур, Фузулий сингари намояндалари асарларини ўрганган. Бу шоирларнинг асарларидаги дунёвий ғоялар таъсирида халқни маърифатга ундовчи шеърлар ёза бошлаган. Шунингдек, Пушкин, Лермонтов, Толстой, Салтиков-Шчедрин асарлари билан қизиқиб, ўз билимини оширди. Пушкиннинг "Евгений Онегин" асаридан парча-

ларни қозоқ тилига таржима қилди. Арасту, Сукрот, Афлотун, ҳатто Гегелнинг фалсафий-дидактик қарашлари билан ҳам танишган. Унинг 200дан зиёд шеър ва тўрт дostonдан иборат адабий меросида бу сиймолар таъсирида ёзилган асарлар оз эмас. Абай "Искандар" дostonида македониялик Александр образига мурожаат этиб, "Ажралгани бери ер" деган ҳикматни тарқоқ ҳолда яшаб келаётган ватандошлари шуурига куймоқчи бўлган.

Абай ижоди ёшлик чоғларидан шеър ёзиш ва

ўлан айтишдан бошланди. Унинг жуда кўп ўланлари халқ орасида машҳур. Ўзбек тилида унинг "Ўланлар" (1945) ва "Абай Қўнонбоев" деган ном остида айрим асарлари таржима қилиб босилган. Аксар асарлари ўзбек тилига Миртемир ва бошқа шоир, ёзувчилар томонидан ўгирилган.

Ўз даврининг илгор ғояли зиёлиси бўлган Абай маърифатпарварлик ҳаракатига бошчилик қилди. У халқни саводхон қилиш ва маърифатли халқлардан ўрнак олишга даъват этди. Унинг фикрича, кўчман-

чилик шароитида яшаб келаётган ва шу туфайли уруғ-уруғларга бўлиниб кетган қозоқ халқи менталитетидаги айрим қусурларни бартараф этмай туриб, ижтимоий ва маданий тараққиётга эришиш мумкин эмас. Шу мақсадда маърифат ва маданиятни тарғиб этувчи, яхши инсоний фазилатларни тарбияловчи дидактик йўналишдаги асарлар ёзишга катта эътибор берган. У қозоқ халқини маърифатга, маданиятга, инсонийликка ундовчи 44та катта-кичик лавҳалардан иборат "Нақлия сўзлар" фалсафий ҳикоясини ёзган.

Абайнинг адабий меросида "Масъу", "Азим ривояти", "Вадим" сингари дostonлар ҳам алоҳида ўрин эгаллайди. Абай шахсан ўзи шеърый ижод билан шуғулланибгина қолмай, фарзандларини ҳам адабиёт оламига олиб кирди. Улардан бири — Мағавияга "Менгат Қосим", Оқилбойга эса "Қиссаи Юсуф" дostonларининг сюжетини "совға қилиб", шу асарларнинг ёзилишига сабабчи бўлган. Мухтор Аvezов ўз ижодий умрининг каттагина қисмини Абайнинг ҳаёти ва ижодий фаолиятини ўрганишга сарфлаб, у ҳақда кўп жилли "Абай йўли" эпопеясини яратган.

Абай биринчи қозоқ композиторидир. У айна вақтда дўмбира чертиб, ўз шеърларига куйлар ҳам басталаган.

"...ўзбеклар элмаган экин, улар олмаган ҳосил, савдогарларининг бормаган жойи йўқ... Хуллас, уларнинг кўлидан келмаган иш йўқ. Зийраклик, моҳирлик, эпчиллик, уддабуронлик ҳам шуларда, сиполик, одоб ҳам шуларда".

Абайнинг "Қозоқнинг келиб чиқиши ҳақида бирмунча сўз" номли мақаласидан

АБАЙ КЎКЛАМ

Кўклам келса, қолмайди қишининг изи,
Кулп урар кўкаламзор ернинг юзи:
Жон киради борлиққа, табиатга,
Она янглиғ жилмаяр куннинг кўзи.

Кулишар, ўлан айтар йигит-яланг,
Ўтовда ўтиролмас қари-қартанг:
Жон-жонивор, одамизод яйраб кетар,
Қушларнинг кўшиғидан ҳаво жаранг.

Қирдаги, сойдаги эл аралашар,
Кўй кўзилаб, оёққа ўралашар,
Қиш бўйи бир-бирини кўрмазанлар
Кучоқлашар, ўйнашар, ҳол сўрашар.

Туя бўзлар, от кишнар, кўра шов-шув,
Капалаклар гул излаб учар дув-дув.
Етти рангли гиламдай яшил тусда —
Сулув қиздай буралиб оқади сув.

Оламга безак берган қодир мавлон,
Ер — она, кўёш — ота, нури жаҳон,
Онадай эмиздирар кўксидан ер,
Отадай меҳр тўкар ёруғ осмон...

Абай ҳикматлари

Агарда сен ҳам
Ақлли кишилар-
нинг сафида бўлгинг
келса, ҳар кунни бир
марта, ё ҳафтада бир
марта, ҳеч бўлмаса ойида
бир марта ўзингга ўзинг
ҳисоб бер! Ўтган умрни
қандай ўтказибсан: на
илмга, на жамиятга ва на
ўзингга фойдали бирор
иш қилибсанми? Ё эса
қандай қилиб
ўтказганлигингни ўзинг
ҳам сезмай қолибсанми?

* Одамнинг одамгарчилиги ишни қандай бошлаганидан билинади, қандай битирганидан эмас.

* Кўнгилдаги кўркам ўй оғиздан чиққанда сирини қочади.

* Яхшиликни билганга қайиш, ношукурга қайишмоқ қадрни ерга урмоқдир.

* Отасининг боласи — одамнинг душмани, одамнинг боласи — жигаринг.

* Фақат ўзинг учун меҳнат қилсанг, ўз қорни ғамда ўтлаган ҳайвонлардан бири бўласан, инсоният равнақи учун меҳнат қилсанг, Аллоҳнинг севимли бандаларидан бири бўласан.

* Аччиқланиб бақирганингни зиёни йўқ. Ҳазабланиб индамагандан кўрқ.

* Дунё — улкан уммон. Вақт — тўхтамай елаётган шамол. Олдиндаги тўлқинлар — аждодлар, орқадаги тўлқинлар — авлодлар. Уларнинг давомийлигида абадий ҳаёт яшайди.

ҲАМ САЁҲАТ, ҲАМ БЕЛЛАШУВ

"Алоқабанк" хотин-қизлари ўртасида волейбол бўйича анъанавий спорт фестивали ўтказилди

Ўзбекистон Ёшлар иттифоқи, Ўзбекистон ахборот технологиялари ва оммавий коммуникация ходимлари касаба уюшмаси Республика кенгаши ва АТ "Алоқабанк" ташаббуси билан аёллар ўртасида спортни омалаштириш, "Соғлом она — соғлом бола" гоясини тарғиб қилиш мақсадида ҳар йили банк филиалларида меҳнат қилаётган хотин-қизлар ўртасида волейбол бўйича спорт фестивали ўтказилиб келинади. Бу гал мазкур фестивалга Бухоро шаҳри мезбонлик қилди. Мусобақанинг очилиш маросимида банк бошқаруви раиси ўринбосари Ҳасан Раҳматов, банк касаба уюшмаси қўмитаси раиси Рамиля Сахапова, банкнинг Бухоро филиали бошлиғи Нуриддин Нарзиёвлар сўзга чиқиб, барчани Наврўз айёми билан қўтлашди ва фестивал қатнашчиларига омад тилашди.

Беллашувларда банкнинг 14 филиалидан 15та (Тошкент шаҳридан иккита) жамоа, ўн саккиз ёшдан олтиш ёшгача 130 нафар банк ходими иштирок этди.

Фаррух Нарзуллаев, Мақсуд Маҳмудов, Шухрат Маҳмудов, Шохрух Қодиров, Аҳлидин Ак-

ромовлардан иборат ҳакамлар ҳайъати мусобақани одилона бошқарди. Беллашувларни кузата туриб, иштирокчилар спорт фестивалига пухта тайёргарлик кўрганликларининг шохиди бўлди. Айниқса, навоийлик ва тошкентлик спортчи аёлларнинг ажойиб ўйинлари барчага манзур бўлди.

Дўстликни, ҳамжихатликни мустаҳкамлайдиган мазкур фестивал доирасидаги мусобақанинг финалига ҳам жисмонан, ҳам руҳан пухта тайёргарлик кўрган "Тошкент-1" ҳамда "Навоий" жамоалари етиб келишди. Томошабинлар олқишлари остида ўтган беллашувда, ниҳоят голиб жамоа номи аниқ бўлди. Бу — "Навоий" жамоаси! Ҳакам-

лар ҳайъатининг қарорига кўра, иккинчи ўрин "Тошкент-1" жамоасига насиб этди. Учинчи ўринга бир йўла икки — "Қўқон" ва "Фарғона" жамоалари муносиб топилди. Бундан ташқари, турли номинациялар бўйича голиб бўлган бир неча жамоа аъзолари ҳам фахрий ёрлик ҳамда эсадлик совғалари билан тақдирланишди.

Спорт беллашувларидан сўнг қатнашчилар Ибн Сино таваллуд топган маскан — Пешку тумани ва Бухоронинг бошқа диққатга сазовор тарихий обидаларига саёҳат қилишди. Ўз навбатида айтиб ўтиш жоизки, бу каби спорт мусобақаларининг наватби билан республика вилоят марказларида ташкил қилиниши

ички туризمنى ривожлантиришга, ходимларнинг юртимиз тарихи билан яқиндан танишишига ҳам хизмат қилади.

— Довруғи дунёга кетган бо-бокалонимиз Ибн Сино тугилиб катта бўлган маскан — Пешку туманига туман марказида тиббиёт клинкази барпо этилишига банкимиз ёрдам беришни режалаштирган. Уйлайманки, биз анъанавий тарзда ўтказиб келаётган спорт фестивали ходимларимизнинг спортга ошно бўлишларида катта ёрдам беради.

СУҲРОБ ҲАМРОЕВ
Бухоро вилояти

КЎРГАЗМАЛИ МАШҒУЛОТ

ҲАЁТ УЧУН МУҲИМ МАШҚЛАР

"Ўзбектелеком" АК Фарғона филиали Фарғона ШТБ ҳудуди 226-АТС биносида "Кучли зилзила, ёғингарчиликлар сабабли сув тошқини, сел оқими ва кўчки ҳодисалари ҳамда ёғин содир бўлиши билан боғлиқ фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва оқибатларини бартараф этиш ҳаракатлари" мавзuida махсус тактик ўқув машқи ўтказилди. ФВ тузилмалари, филиал ва боғлама раҳбарлари иштирокида ташкил этилган махсус тактик ўқув машқида табиий хусусиятли фавқулодда вазиятларда боғлама ишчи-ходимларини ҳимоялаш, алоқа объектларини қўриқлашни ташкиллашдаги ва оқибатларини бартараф этишдаги тажрибалари ошди. Тузилмалар шахсий таркиблари иштирокидаги синов машқлари талаблар даражасида бўлгани яхши натижа берди.

— "Йиғин" сигнали бўйича тузилмалар раҳбарлари, масъул шахслар, боғлама таъминотчи ходимнинг зудлик билан тўпланиши, бинода скаф босиб жабрланган ходимни қутқариш, шунингдек, таъмирлаш бригадасининг шикастланган ходимига биринчи ёрдам кўрсатиш ва касалхонага юбориш, омборхона яқинидаги ёқилғи мақсулотлари сақланадиган хонада чиққан ёғинни бартараф этиш, қўйингки, барча ўқув нуқталари бўйича тактик ўқув машқларимиз кўнгилдагидек ўтганидан мамнунмиз, — дейди боғлама бош мудири, ФВ штаб бошлиғи Носиржон Жўрақулов. — Ҳар биримиз учун ҳам табиий ва техноген офатлар одамлар ҳаётига, аτροφ-муҳитга етказадиган ҳалоқат ва оқибатлар ҳақида тушунчага эга бўлишдан ташқари фавқ-

улудда вазиятларда ўзинимиз сақлабгина қолмай, бошқаларга ёрдам кўрсатишимиз ҳам мажбурият эканлигини теран англашимиз зарур. Умид қиламизки, қатнашчиларга бу борада ҳам тегишли тушунчаларни бера олдик.

Мазкур кўргазмали ўқув тактик машғулотларини кузатган "Ўзбектелеком" АК сафарбарлик ишлари ва фуқаро муҳофазаси бўлим бошлиғи Алишер Ҳамдамов ҳамда махсус ишлар бўйича бўлим бошлиғи Абдусаттор Алимшаевлар штаб ишини "Тайёр" — аъло деб баҳоладилар. Тактик ўқув машқларида шаҳар ФВ, шаҳар ИИБ ёғин хавфсизлиги бўлимлари вакиллари, тез тиббий хизмат ходимлари ҳам иштирок этдилар.

Ҳафиза САЛЯҲОВА,
"Xabar"нинг Фарғона вилоятидаги мухбири

ЭЪЛОН!

ТОШКЕНТ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ УНИВЕРСИТЕТИ ҚУЙИДАГИ ЛАВОЗИМЛАРГА ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Доцентлар:

"Физика" кафедраси — 1, "Ахборот кутубхона тизимлари" кафедраси — 1.

Катта ўқитувчилар:

"Чет тиллари" кафедраси — 1, "Информатика асослари" кафедраси — 1, "Ўзбек ва рус тиллари" кафедраси — 1, "Жисмоний маданият" кафедраси — 1, "Ахборот хавфсизлигини таъминлаш" кафедраси — 1, "Энергия таъминлаш тизимлари" кафедраси — 1.

Ассистент (ўқитувчи)лар:

"Тизимли амалий дастурлаш" кафедраси — 1, "Телестудия тизимлари ва иловалари" кафедраси — 1, "Компютер тизимлари" кафедраси — 1, "Олий математика" кафедраси — 1, "Почта алоқаси технологияси" кафедраси — 1, "Чет тиллари" кафедраси — 1, "Мултимедиа технологияси" кафедраси — 1.

Аризалар эълон чоп этилган кундан бошлаб бир ой ичида қабул қилинади.

Танловда кўрсатилган лавозимлар бўйича фан докторлари, доцентлар, фан номзодлари ва соҳанинг етук мутахассислари қатнашишлари мумкин.

Манзил: Тошкент шаҳри, Амир Темури кўчаси, 108-бино.
Телефон: 238-64-06.

ТАДБИР

МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАРИМИЗ ШОДИЁНАСИ

Бобур номидаги Андижон вилоят ахборот-кутубхона марказида "Миллий қадриятларимиз шодиёнаси" мавзuida ўтказилган адабий-муסיқали тадбир Наврўзга бағишланди.

Тадбирда Наврўз урф-одат, қадриятларимизни ўзида мужассам қилганлиги ва яшариш, покланиш, уйғониш ва яхшилик олами, меҳр-муҳаббат, оқибат, ўзликни

англашдан иборатлиги ҳақида ёшларга кенг ахборот берилди.

"Наврўз — яхшилик ва эзгулик элчиси" мавзuidaги адабиётлар кўргазмасида эса АКМнинг илмий-услубият бўлими мудири Нигорахон Йўлдошева ёшларни янги китоблар билан таништирди.

Г.ХОЛДОРОВА,
АКМ 1-товфали кутубхоначиси

Акциядорлик тижорат “ALOQABANK” жамоаси

Меҳнатсевар, бунёдкор халқимизни, озод ва обод
Ватанимиз тараққиёти йўлида шижоат билан меҳнат
қилаётган барча юртдошларимизни ўзининг фусункор
таровати, қут-баракаси, жозибаси билан кириб келган
Наврўзи олам билан самимий қутлайди!

Мурожаат учун телефон: (+998 71) 230-77-77

Хизматлар лицензияланган.

Xabar

МУАССИС:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ВА
КОММУНИКАЦИЯЛАРИНИ
РИВОЖЛАНТИРИШ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир вазифасини
вақтинча бажарувчи:
Абдуғани АБДУРАҲМОНОВ

Газета Ўзбекистон матбуот ва
ахборот агентлиги томонидан
0016 рақами билан 2013 йил
23 июлда рўйхатга олинган.

Газета
ҳафтанинг
жума куни
чиқади

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик
компанияси босмахонасида chop этилди.
Манзил: Тошкент шаҳри,
“Буюк Турон” кўчаси, 41-уй.

G-343 сонли буюртма.
Оффсет усулида босилди.
Қоғоз бичими А-3, ҳақми 4 босма табоқ.
Адади: 9125 нусха.

МАНЗИЛИМИЗ:

100105, Тошкент,
Толлимаржон кўчаси, 6-уй.
Тел.: 291-43-92, 291-43-28, 291-43-61, 291-43-78
Факс: 291-43-70. E-mail: info@xabar.uz

Обуна индекси — 228.

Газета таҳририят компютер
базасида терилди ва саҳифаланди.
Дизайнер: Аслиддин БҮРИЕВ.
Навбатчи: Муборак МИРКАМОЛОВА.

ISSN 2010-6424

ISSN 2010-6424

Босишга топширилди — 21.30.
Босишга топширилиш вақти — 20.00.

Видеот
муҳбирлари:

Андижонда	Бухорода	Жиззахда	Наманганда	Навоийда	Нукусда	Самарқандда	Термизда	Тошкентда	Урганча	Фарғонада	Қаршида
226-47-80	(0365)600-87-21	(94) 199-95-64	(91) 353-71-25	225-91-10	554-35-45	(91)557-84-44	(91)235-88-68	291-43-28	(97) 211-65-05	244-18-05	(93)931-08-99